

Hasan Habib
Mikkelin ammattikorkeakoulu

Asenteet monikulttuurisuutta kohtaan Turun nuorisoasiainkeskuksessa

Opinnäytetyö
Järjestö- ja nuorisotyö (YAMK)

Maaliskuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU
Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	Opinnäytetyön päivämäärä 				
Tekijä(t) Hasan Habib	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Järjestö- ja nuorisotyön(YAMK)				
Nimeke Asenteet monikulttuurisuutta kohtaan Turun nuorisoasiainkeskuksessa					
Tiivistelmä <p>Tämän tutkimuksen pyrkimyksenä on kartoittaa koko Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan asenteita suhteessa maahanmuuttoon ja suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuteen. Tutkimuskysymyksenä on selvittää, minkälaisia näkemyksiä rasismista ja rasisminvastaisuudesta muodostuu Turun nuorisoasiainkeskuksessa. Asenteita tarkastellaan kysely- sekä haastattelumenetelmää hyödyntäen. Koko nuorisoasiainkeskuksen henkilöstölle lähetettiin asenteita ja näkemyksiä kartoittava kysely (n=68). Lisäksi haastateltiin osaa nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnasta teemahaastattelumenetelmää hyödyntäen (n=22). Suurin osa haastateltavista oli nuorisotalotyöntekijöitä.</p> <p>Rasismi ja syrjintä ovat maailmanlaajuisia ongelmia, jotka ilmenevät yhteiskunnallisella, ryhmä- ja yksilötasolla. Käytännössä rasismi pyrkii osoittamaan yhden ryhmän (usein valta-asemassa olevan) paremmuuden suhteessa muihin. Nuorisotyön tehtävänä on kasvattaa, ohjata ja tukea nuoria sekä kiinnittää nuoria yhteiskuntaan. Nuorisotoimintaan osallistuvien nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistäminen ovat keskeisiä tavoitteita. Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen ajatuksena on selvittää minkälaisia näkemyksiä rasismista ja rasisminvastaisuudesta muodostuu Turun nuorisoasiainkeskuksessa. Opinnäytetyön pyrkimyksenä on ensinäkkin kartoittaa koko Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan asenteita suhteessa maahanmuuttoon ja suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat, että nuorisotyöntekijöiden on paikoitellen vaikea tunnistaa maahanmuuttajataustaisiin nuoriin kohdistuvaa rasismia tai ennakkoluuloja. On tärkeää painottaa sitä, että tulokset ovat käyttökelpoisia etenkin nuorisotalotyön kontekstissa, mutta muihin nuorisoasiainkeskuksen sektoreihin tulosten soveltamiseen tulee suhtautua varauksella. Tulokset ovat varsin samansuuntaisia kuin nuorisotutkimusverkoston valtakunnalliset nuorisotyön monikulttuurisuutta kartoittavat tutkimukset, mikä lisää tulosten luotettavuutta. Varsinaisesti uutta mullistavaa tietoa ei löytynyt, mutta yhtenä yllättävänä tuloksena voi pitää sitä, että rasisminvastaiset käytännöt eroavat paljon aluekohtaisesti. Tutkimustulosten pohjalta on nostettu esiin viisi kehittämisteemaa. Näitä teemoja työstetään parhaillaan Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa. Kehittämistyössä tullaan painottamaan uudenlaisia asenteisiin puuttumisen käytäntöjä sekä rakennetaan perehdytystilaisuus uusille toimijoille ja koulutuksia koko henkilökunnalle.</p>					
Asiasanat (avainsanat) Rasismi, syrjintä, stereotyyppit, nuorisotyö, teemahaastattelut, kysely					
Sivumäärä 51	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;">Kieli</td> <td style="width: 33%;">URN</td> </tr> <tr> <td>suomi</td> <td></td> </tr> </table>	Kieli	URN	suomi	
Kieli	URN				
suomi					
Huomautus (huomautukset liitteistä)					
Ohjaavan opettajan nimi Pekka Penttinen	Opinnäytetyön toimeksiantaja				

DESCRIPTION

 <p>MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences</p>		Date of the master's thesis	
Author(s) Hasan Habib		Degree programme and option Ngo and youth work (master degree program)	
Name of the master's thesis Attitudes towards multiculturalism at Turku youth department			
<p>Abstract</p> <p>The aspiration of this research is to find out the attitudes of the youth workers at Turku youth department towards migration and multiculturalism. The research problem of this research is to find out what kind of viewpoints there are regarding racism and anti-racism. A questionnaire and thematic interview methods are used to collect data about the attitudes. At first the questionnaire was sent to all employees of Turku youth department to discover the attitudes and points of view related to migration and multiculturalism (n=68). After this, the thematic interviews (n=22) were done with a few workers of Turku youth department. Most of the interviewed were youth workers working in youth houses.</p> <p>Racism and discrimination are global problems which appear in different countries, religions, groups and individuals. In practice racism aspires to demonstrate the superiority of the group in power over other people. The task of youth work is to educate and instruct young people and provide support to the youth and to integrate them into society. The promotion of active citizenship and participation are the central objectives of youth work. The object of this thesis and development project is to examine points of view regarding racism and anti-racism in Turku youth department. First of all the aspiration is to map out the attitudes of the youth workers at Turku youth department in relation to migration and multiculturalism.</p> <p>The research indicates that it is difficult for the youth workers to recognize racism and prejudices against migrant youth. It is important to stress that the results are applicable to youth house work but not necessarily to the other sectors of Turku youth department. The results are quite similar to the national multiculturalism studies conducted by the youth research network. No upsetting results were found but one surprising result emerged. This was the fact that anti-racist practices differ so much from area to area. Based on the research results five development propositions are put forth. These propositions are just now in the implementation phase at Turku youth department. In this development work, emphasis will be placed on the new mechanism as to how to influence attitudes and also to organize an orientation session to new workers and organize training courses for all the personnel at Turku youth department.</p>			
<p>Subject headings, (keywords)</p> <p>Racism, discrimination, stereotypes, youth work, thematic interview, questionnaire</p>			
Pages 51	Language English	URN	
Remarks, notes on appendices			
Tutor Pekka Penttinen		Master's thesis assigned by	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	1
2.	ETNISET ASEENTEET JA RASISMI	3
2.1	Rasismi, ennakkoluulot ja stereotypiat – tutkimuksen käsitteelliset näkökulmat.....	4
2.2	Miksi asennekartoitus?.....	9
3.	TURUN KAUPUNGIN MAAHANMUUTON JA MAAHANMUUTTAJATYÖN HISTORIA	11
3.1.	Turun maahanmuuttohistoria 1970-luvulta....	11
3.1.1	Perhesuhteiden ja työn kautta Turkuun.....	15
3.1.2	Pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja inkerinsuomalaisten vastaanottoiminta	16
3.2	Turun kaupungin maahanmuuttajatyö.....	18
3.2.1	Kotouttamistyön koordinointi Turun kaupungissa.....	19
3.2.2	Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän historia.....	19
3.3	Kaupungin kotouttamisohjelmat.....	21
3.4	Tutkimusympäristö - Turun kaupungin nuorisosiainkeskus.....	21
4.	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
4.1	Tutkimuskysymys.....	24
4.2	Tutkimusmenetelmä.....	24
4.3	Analyysimenetelmät.....	27
4.4	Tutkimuseettiset kysymykset	28
5.	TUTKIMUSTULOKSET.....	29
5.1	Nuorisotyöntekijöiden käsitykset rasismista.....	29
5.2	Työntekijöiden asenteet maahanmuuttajanuoria kohtaan.....	31
5.3	Eriävät rasisminvastaiset käytännöt ja puuttuminen.....	33
6.	EHDOTUKSET TURUN NUORISOASIAINKESKUKSEN RASISMINVASTAISEN TYÖN KEHITTÄMISEKSI.....	34
7.	LOPUKSI.....	37
	LÄHTEET.....	39

LIITTEET

LIITE 1 Verkkokysely

LIITE 2 Teemahaastattelurunko: johtoryhmä/esimiehet

LIITE 3 Teemahaastattelurunko: talotyöntekijät

1 JOHDANTO

Yksilöt ja ryhmät eroavat toisistaan monessa suhteessa ja ne voidaan erottaa erilaisten kriteerien perusteella: sukupuoli, ikä, etninen tausta, fyysiset ominaisuudet, sosioekonominen asema, seksuaalinen orientaatio, uskonto ja persoonallisuus. Edelliset kriteerit määrittävät lisäksi yksilöiden asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Näin ollen kyse ei ole ainoastaan eroista, vaan yhtä lailla eriarvoisuuksista. Voidaan väittää, että esimerkiksi työväenluokkainen afrikkalainen musliminainen asettuu lähtökohtaisesti erilaiseen mutta usein myös eriarvoiseen yhteiskunnalliseen positioon verrattaessa tätä etnisesti suomalaiseen ja keskiluokkaiseen mieheen.

Tämän työn toimintatutkimuksellisenä lähtökohtana on erilaisten näkemysten, mielipiteiden, ideologioiden, arvojen, käyttäytymisen ja ihmisarvon ymmärtäminen. Tällaisen ymmärryksen avulla voi työskennellä eteenpäin kohti yhteistä määränpäättä. Eroja tunnistavan ja eriarvoisuuksia tasoittavan dialogin avulla voidaan saavuttaa uudenlaista ymmärrystä ja päästä uusiin toimenpideperiaatteisiin. Tässä tilanteessa ne perustuivat arvojen moninaisuuden tunnustamiseen, yhdenvertaiseen kohteluun ja oikeudenmukaisuuteen. On helppoa sanoa ”minulla ei ole asenteita eikä ennakkoluuloja” tai ”en ole rasisti, joten asia ei koske minua”. Tutkimuksissa onkin todettu, että myönteiset asenteet tai juhlapuheen tasolle jäävä monikulttuurisuusajattelu eivät automaattisesti konkretisoidu käytännön tason toiminnaksi tai toimenpideohjelmiksi (Kivijärvi & Harinen 2008). Edellä mainitut kysymykset saattavat vaikuttaa selvimmiltä ajateltaessa muista yhteiskunnista lähtöisin oleva ihmisiä. Voi kuitenkin olla, että keskusteltaessa siitä, mitä tapahtuu oman toimintamme piirissä, tulee konkreettisten toimintojen nimeäminen vaikeaksi.

Tässä tutkimuksellisessa kehittämishankkeessa keskityn ensinnäkin kartoittamaan koko Turun nuorisosiainkeskuksen henkilökunnan asenteita suhteessa maahanmuuttoon ja suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuteen. Toisekseen selvitän minkälaisia näkemyksiä rasismista ja rasisminvastaisuudesta muodostuu Turun nuorisosiainkeskuksessa. Jälkimmäiseen tutkimustehtävään liittyen tarkastelen rasismin ja rasisminvastaisuuden alueellisia eroja nuorisosiainkeskuksessa.

Työn tarkoituksena on tuottaa tietoa Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilöstön asenteista suhteessa monikulttuurisuuteen ja rasismiin. Tämän tiedon avulla pyritään kehittämään nuorisoasiainkeskuksen toimintaa sekä herättelemään henkilöstöä ja yhtä lailla muita nuorten parissa toimivia pohtimaan omaa arvomaailmaansa sekä tarjota eväitä syrjinnän ja rasismin ehkäisyyn.

Lähdin toteuttamaan monikulttuurista nuorisotyötä kehittävää tutkimusta, koska itse olen ollut tiiviisti mukana 1990-luvun alusta monikulttuurisuustyön ja teeman ympärillä. Teemat kuten asenteet, ennakkoluulot, syrjintä, rasismi ja suvaitsemattomuus ovat itselleni tuttuja paikka- ja vapaaehtoistyön kautta eikä niiden tunnistaminen ole ollut itselleni vierasta. Syrjimättömyys on keskeinen osa ammattietiikkaani ja löysin alusta alkaen selkeän näkökulman tulosten tarkasteluun. Toiveenani on, että tulosten ja toimenpide-ehdotuksien pohjalta Turun nuorisoasiainkeskuksessa käydään keskustelua jatkossa hanakammin, ja että syrjinnän sekä rasismin tunnistamisen kynnyksistä mataluisi. Lisäksi tutkimustulosten ja kehittämistyön pyrkimyksenä on sitouttaa koko hallintokunnan henkilökunta johtoa mukaan lukien rasisminvastaiseen työotteeseen.

Tutkimusraportti etenee siten, että aluksi kuvataan työn taustalla oleva konteksti: tutkimustulosten maalaama suomalainen asenneilmapiiri sekä Turun kaupungin maahanmuuttohistoria. Tämän jälkeen kuvataan tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä aineistonkeruun vaiheet. Kolmanneksi avataan niitä käsitteellisiä näkökulmia, joiden kautta aineistoa on tulkittu. Lopulta käydään läpi tutkimustulokset ja niiden pohjalta nostetut toimenpide-ehdotukset Turun nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurisen nuorisotyön kehittämiseksi.

2. ETNISET ASENTEET JA RASISMI

Suomessa vuosina 1987–2003 tehtyjen valtakunnallisten tilastomenetelmiin perustuvien tutkimusten mukaan ihmisten suhtautuminen ulkomailta muuttavia kohtaan riippuu paljolti tulijoiden taustoista ja ryhmäjäsenyyksistä (Jaakkola 2005). Eri kansallisuusryhmiin suhtaudutaan varsin eri tavoin. ”Halutuimpien” muuttajien joukossa on lähes yksinomaan läheiseksi ja länsimaalaiseksi koettuja kansallisuuksia, kuten norjalaiset, ruotsalaiset ja englantilaiset. Tämän kansallisuuksien hierarkian pohjalla ovat ryhmät kuten somalialaiset, venäläiset ja irakilaiset (emt., 76). Leena Suurpää (2002) on puolestaan käsitellyt ”erilaisuuden hierarkioita” laadullisin menetelmin haastatteleamalla helsinkiläisiä nuoria pyrkien selvittämään heidän näkemyksiään arkista monikulttuurisuutta kohtaan. Suurpään väitöstyöstä heijastuu melko samankaltainen hierarkia kuin Jaakkolankin tutkimustuloksista – ”kaukaisiin kulttuureihin” ja venäläisiin suhtaudutaan muita kielteisemmin.

Alla olevassa taulukossa on Jaakkolan (2005) tutkimuksen tuottama ryhmähierarkia, joka ei kiinnity kansallisuuksiin mutta siitä on luettavissa suhtautumisen erot eri perusteilla Suomeen muuttaviin. Kielteisimmin suhtaudutaan kouluttamattomiin ja taloudellista asemaansa parantamaan pyrkiviin.

TAULUKKO 4: Suhtautuminen eri maahantuloryhmiin vuonna 2003.

Suomeen muuttamisen peruste	nykyistä tai jonkin verran enemmän (%)	paljon yhtä paljon ennenkin (%)	paljon tai jonkin verran vähemmän (%)
turisteja	84	11	4
tiedemiehiä	51	35	13
ottolapsia	51	36	11
kieltenopettajia	46	39	15
opiskelijoita	47	38	13
sotapakolaisia	40	39	21
yrittäjiä	38	38	23
nälkää näkeviä	35	28	25
ympäristöpakolaisia	33	45	20
työnhakijoita	30	32	38

poliittisesti vainottuja	28	42	29
ulkomaalaisten sukulasia	28	47	23
urheilijoita	21	50	28
ravintolanpitäjiä	14	43	42
muusikoita	14	42	42
taloudelliset syyt	7	21	71

Lähde: Jaakkola 2005, 17

Honkasalo & Harinen & Anttila 2007) osoittavat, että ennakkoluulot ja rasismi ovat merkittäviä tekijöitä, jotka muokkaavat maahanmuuttajataustaisten nuorten arkea ja nuorten ryhmäsuhteita ylipäätään. Vuoden 2010 nuorisobarometri osoittaa myös osaltaan, että suomalaisnuorten asenteet etenkin maahanmuuttoa kohtaan eivät muutu automaattisesti myönteisemmäksi Suomen monikulttuuristuessa (ks. Myllyniemi 2010). Tutkimustulokset toimivat osaltaan vankkana perusteena sille, että nuorisotyössä tulee pohtia asenteellisuutta ja rasisminvastaisuutta.

Koko väestön tasolla tehtyjen tilastollisten tutkimusten ja nuorten parissa tehtyjen laadullisten (sekä määrällisten) tutkimusten asettaminen rinnakkain osoittaa, että nuori sukupolvi ei ole automaattisesti edeltäjiään suvaitsevaisempi. Nuoret ovat yhtä lailla osa suomalaista yhteiskuntaa ja siinä ylläpidettyjä arvostuksia ja valtasuhteita. Nuoret omaksuvat arvoja ja asenteita kodista, koulusta ja mediasta eivätkä siten voi toimia irrallaan esimerkiksi julkisesta keskustelusta. Siitä huolimatta, että nuoret kohtaavat monikulttuurisuuden aikuista sukupolvea ”tiheämmin” ja arkisemmin, on tutkimuksissa osoitettu, että kontaktit eri ryhmiin eivät automaattisesti lisää suvaitsevaisuutta tai rasisminvastaisuutta (esim. Souto 2011).

2.1 Rasismi, ennakkoluulot ja stereotypiat – tutkimuksen käsitteelliset näkökulmat

Rasismilla on monet kasvot ja määritelmät, johon voi nojautua. Myös tutkimuskirjallisuudessa rasismia on määritelty monin eri tavoin (esim. Back ja Solomos 2000). Rasismia käsiteltäessä tukeudun tässä laajaan määritelmään, jonka kautta on mahdollista

tarkastella niin puheita ja tekoja kuin niiden aiheuttamia seurauksia (vrt. Rastas 2007). Laajasta määrittelystä huolimatta rasismien käsitteellä ei kuvata kaikkia niitä ulossulkemisen mekanismeja, joita yhteiskunnassa esiintyy. Tällaisia ulossulkemisia on esimerkiksi monenlainen ikään, seksuaalisuuteen tai vaikkapa sukupuoleen perustuva syrjintä. Toiseksi usein puhutaan yleisellä tasolla myös kiusaamisesta ja sen monista muodoista. Tässä työssä keskitytään nimenomaan kohdennetummin kulttuuriseen, etniseen ja uskonnolliseen moninaisuuden kohdistuvaan syrjintään – eli rasismiin.

Teoreettisemmalla tasolla rasismia määritellään tässä hyödyntämällä Phina Werbnerin ajattelua. Werbnerin (1997) sanoin: rasismi on sellaisia valta- ja alistussuhteita tuottavia ajattelu-, puhe- ja toimintatapoja, joissa jonkun yksilön tai ryhmän (oletettu tai väitetty) ominaisuus, olipa se biologinen tai kulttuurinen, esitetään olemukselliseksi ja muuttumattomaksi (Rastas 2005, 101). Pidän tätä kuvausta yksinkertaisena ja asiaa sen kaikissa merkityksissään kuvaavana. Haluan kuitenkin tuoda monenlaisia ilmenemismuotoja esille kuvaillessani rasismia, joten en jätä käsitteen avausta vain tämän ajatusmallin varaan.

Kuten yhteiskunnallisesti määrittyvät ilmiöt yleensä, myös rasismi on historiallisesti muuttuva ilmiö. Yhteiskunnan muutoksen myötä rasismien määritelmät ovat muuttuneet. Nykypäivän rasistiset ideologiat ja selitykset eivät enää kiinnity pelkkiin ”rotuihin” ja biologiaan perustuviin seikkoihin, vaan kyse on ennemminkin erilaisista etnisistä ryhmistä ja niiden oletetuista kulttuureista, tavoista, kielistä ja erilaisuudesta (Miles 1989). Idea siitä, että ihminen kuuluu johonkin muuttumattomaan ryhmään, ei ole sinänsä muuttunut, vaan ”rodun” tilalle on tullut kulttuuri ja käsitys sen muuttumattomuudesta (Jokisalo 1996, 11). Rasistinen näkemys kulttuureiden olemuksellisuudesta sisältää myös ajatuksen niiden hierarkisuudesta suhteessa toisiinsa. Suomalaisen yhteiskunnan kontekstissa tämä ilmenee käytännössä siten, että joidenkin kansallisuuksien nähdään sopivan paikallisiin konteksteihin toisia huonommin.

Vaikka Jokisalon tulkinta rasismista ja sen muodonmuutoksesta on yli kymmenen vuotta vanha, voi sitä silti pitää paikkaansa pitävänä ja Werbnerin määritelmää tukevana. Ei kuitenkaan voi väittää, että rotuajattelu olisi täysin väistynyt etnisten kulttuurien tilalta, mutta perinteiseksi ajateltu biologisiin ihmisrotuihin perustuva rasismi on ”jalostunut” ajan saatossa (vrt. Souto 2011). Se miksi haluan määritellä ennakkoluu-

lon, stereotypian ja syrjinnän rasismien rinnalla omina ilmiöinä johtuu siitä, että kannan huolta käsitteen väärin ymmärryksestä.

Pauli Kaikkonen (2004, 53) on todennut, että käsite ”laimentuu” kun sitä käytetään kuvaamaan monenlaista syrjintää ja vallankäyttöä. Näin sitä ei välttämättä mielletä enää niin pahana ilmiönä kuin kiteytyneemmän ymmärryksen kautta. Kaikkonen ehdottaakin rasismi-käsitteen käyttöä esimerkiksi kulttuurienvälisen kasvatuksen saralla ainoastaan kuvaamaan niitä ilmiöitä, joissa jotain etnistä ryhmää syrjitään sen oletettujen ominaisuuksien takia eikä kuvaamassa yleisesti syrjintää, kuten ikäsyrjintää.

Rasismia ilmenee monessa eri muodossa yhteiskunnassamme eikä sen tunnistaminen ole aina helppoa. Ilmenemisen muodot voivat olla tietoisia, tiedostamattomia mutta myös tahattomia. Ymmärrys siitä, mikä on rasismia, on jokaisen subjektiivinen kokemus. Kenenkään kokemusta tai traumaa rasismista ei tulisi vähätellä eikä unohtaa sen alistavaa tarkoitusta. Siten rasismia määriteltäessä olisi tärkeää kuulla niitä ihmisiä, jotka kokevat rasismia kokeneensa (Kivijärvi & Honkasalo 2010).

Rasismia voi esiintyä puhe- ja ajattelutavoissa tiedostamattomana toimintana tai opittuna siten, että sen toteuttaja ei edes huomaa käyttäytyvänsä rasistisesti (Kaikkonen 2004, 74). Tämänkaltaisen tiedostamaton rasismi on yksi niistä muodoista joihin haluan kiinnittää erityistä huomiota työssäni. Olipa rasismien muoto mikä vain, sanallinen, sanaton, väkivaltainen tai institutionaalinen, se on aina toista ihmistä alistavaa ja kielteisiä ajatuksia sisältävää. Rasismissa on aina kyse alistussuhteiden ja erojen tuottamisesta sekä merkityskellistamisestä – toisin sanoen eronteiden aiheuttamasta eriarvoisuudesta (Kaikkonen 2004, 86). Nämä eronteet ja niiden huomioiminen ovat keskeinen seikka rasisminvastaisessa työssä. Rasismi on eriarvoistava ja alistava ajattelu- sekä toimintatapa, eikä sen kyseenalaistaminen ja vastustaminen ole helppoa. Rasisminvastaista työtä tehdessä on tunnistettava omat ajattelutapansa ja reflektoitava niitä. Vasta peiliin katsomisen jälkeen voidaan toteuttaa tuloksellista rasisminvastallistustyötä.

”Määritelmä syrjinnästä ihmisten välisiin eroihin perustuvana ei-hyväksyttävänä eroteluna kertoo yksiselitteisesti ja luontevasti sen, mistä ilmiössä on pohjimmiltaan kysymys.” (Aaltonen & Joronen & Villa 2008, 10) Syrjinnän käsitteen avaaminen on tässä yhteydessä tärkeää. En halua sijoittaa kaikkia niitä toimintatapoja rasismi- käsit-

teen alle joita esimerkiksi Turussa kohdataan. Syrjintä käsitteenä mahdollistaa hieman laajemman kiusaamisen ja erojenteon käsittelyn kuin pelkkä rasismi. Ihmisten välisiin eroihin perustuva erottelu pitää sisällään niin monenlaista toimintaa, että häirintäkin määritellään yhdeksi syrjinnän ilmenemismuodoksi.

Yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain perusteella häirintä on kiellettyä. Häirinnäksi voidaan lukea sellainen toiminta, jolla loukataan henkilön tai ihmisryhmän arvoa ja koskemattomuutta, luomalla uhkaava, halventava tai vihamielinen ilmapiiri. Häirintää voivat kohdata esim. seksuaalivähemmistöt ja yleisimpiä ilmenemismuotoja ovat halventavat kommentit, kaksimieliset vitsit tai härskit puheet. (Aaltonen & Joronen & Villa 2008, 18.) Tämän kaltaisia halventavia kommentointeja ja vitsailua kuulee suomalaisessa puheessa hyvin paljon. Tavallisimpia ilmiöitä ovat naisten ”huorittelu”, miesten ”homottelu” tai turkulaisuus ja savolaisuus. Näitä puhetapoja ei voi kuvata rasismina eikä edes etnisenä syrjintänä, joten on selvempää puhua syrjinnästä ja tehdä samalla rajanvetoa rasismi käsitteen ympärillä. On myös tiedostamatonta toimintaa kuten ”neekeri” -sanon käyttöä ilman, että sanon loukkaavaa merkitystä edes osataan ajatella.

En siis halua leimata jokaista ”neekeri” -sanaa käyttävää ihmistä suoraan rasistiksi vaan ajattelemattomuudella ja jopa tietämättömyydellä voi olla osuutta asiaan. Lisäksi – kuten jo edellä todettiin – olisi olennaisen tärkeää käsitellä rasismia sitä kokevien näkökulmasta. On kuitenkin huolestuttavaa mikäli syrjivät ja halventavat kommentit hyväksytään vaikka niillä ei olisikaan ollut loukkaavaa tarkoitusta. Tulisi muista, että esimerkiksi ”neekeriksi” nimittäminen on loukkaavaa ja häirinnän kriteerit täyttävää. Mielestäni yhteiskunnassa on kaikkien vastuulla puuttua syrjiviin sekä loukkaaviin toimintatapoihin. Opittuja ennakkoluuloja ja stereotyyppioita voidaan ajatella rasismin aiheuttajana koska etnisen syrjinnän syyt eivät synny tyhjästä. Syrjinnän taustalta on usein mahdollista tunnistaa ympäristöstä opittuja ja historiallisen painolastin omaavia ennakkoluuloja sekä stereotyyppioita. Joskus tahattomasti rasismia tai syrjintää toteuttava henkilö ei tiedosta toimintansa kyseenalaisuutta, jolloin taustalta saattaa löytyä jo kotoa opittuja ennakkoluuloja ja suhtautumista erilaisuuteen.

Käyn nyt lyhyesti läpi nämä kaksi toisiinsa sidoksissa olevaa ja rasismiin kietoutuvaa käsitettä, joiden kautta aion myös pohtia tuloksia. Stereotyyppiat ja niiden muodostaminen kuuluu ihmisen olemukseen ja ne helpottavat vaikeasti hahmottuvaa arkea ja kie-

lenkäyttöä. Stereotyyppioilla hahmotetaan omaa ja vierasta ja ne helpottavat ymmärtämään suurempia kokonaisuuksia. Niiden ongelma on kuitenkin siinä, että ne esittävät ihmisen aina jonkun tietyn ryhmän jäsenenä ja unohtavat täten ihmisen yksilöllisyyden. (Kaikkonen 2004, 57). Kun stereotyyppioita aletaan pitää tosiasioina ja muuttumattomina, niiden avulla voidaan helposti muodostaa rassistisia ajattelutapoja. Stereotyyppioiden olemassa oloa ei voida kieltää, mutta keskustelun herättäminen ja vaihtoehtoisten ajatusten tarjoaminen on tärkeää. Stereotyyppioihin voidaan vaikuttaa kohtaamisilla sekä uusilla vaihtoehtoilla kokemuksilla ja tätä myös tulisi hyödyntää.

Ennakkoluuloista vapaita yksilöitä ei ole. Näin ollen yksilötasolla olennaista on niiden olemassa olon tunnustaminen ja pyrkimys niiden kyseenalaistamiseen. Ennakkoluulojen ja stereotyyppioiden rikkominen tarjoavat konkreettisia työkaluja rassististen ajatusten ehkäisylle. Ennakkoluulojen muodostuminen sisältää lähes samankaltaisia prosesseja ihmisen mielessä kuin stereotyyppioiden. Ennakkoluulo on arvio toisesta ihmisestä ja ne syntyvät usein jo varhaislapsuudessa muodostuen melko pysyviksi ajatuksiksi osana yhteiskunnan normeja ja arvoja. Ennakkoluulot ohjaavat yksilön ajatuksia, tunteita ja toimintaa toista ryhmää tai vierasta kohtaan, aivan kuin nämä toiset eivät olisi yksilöitä vaan ensisijaisesti (negatiivisesti arvottuvan) ryhmän jäseniä.

Ennakkoluulot jäävät kuitenkin usein tiedostamattomiksi ja ovat täten hankalia muuttaa. Ne ovat myös helppokäyttöisiä ja yksinkertaistavat moniselitteistä todellisuutta. (Kaikkonen 2004, 58.) Ehkä juuri yksinkertaisuuden ja helppokäyttöisyyden vuoksi ennakkoluulot ovat esillä monessa suhteessa ja niitä kuulee ihmisen puheessa paljon. Ennakkoluulot ovat hankalia tiedostaa omasta käyttäytymisestä sekä vaikeita muuttaa.

Ennakkoluulojen tunnistaminen ja muuttaminen on yksi haaste myös ihmisen välisen harmonian synnyttämiseen. Ennakkoluuloihin perustuvat rassistiset mielipiteet ovat vaikeasti kyseenalaistettavissa, sillä yksilö pitää ennakkoluuloaan usein totena. Siten tulisi luoda sellaisia menetelmiä, joilla kehitetään kriittisiä ja kyseenalaistavia lähestymistapoja omaan ja ympäröivien yhteisöjen asennemaailmaan. Lapsuus ja nuoruus ovat elämänvaiheita, jolloin opetellaan ymmärtämään sekä omaa itseä että ympäröivää maailmaa. Tähän kasvamiseen, oman paikan etsimiseen ja identiteetin rakentamiseen nuoret tarvitsevat turvalliseen ja tukevaan verkostoon.

Monet vanhempien sukupolvien edustajat ovat kenties kasvaneet ympäristöissä, jossa rassistiset kuvastot, eri kansoja koskevat stereotyyppiat, halventava huumori, rassistiset

ilmaisut sekä kovin ahtaat suomalaisuuden määritelmät ovat olleet osa vallitsevaa kulttuuria. Olemmeko tottuneet kyseenalaistamaan kaikkeen tuohon sisältyvää epäoikeudenmukaisuutta ja epä-älyllisyyttä? Jos lapset ja nuoret kokevat syrjintää tai rasismia varhaisiässä, voi se jättää pysyvät vammat ja traumat. Meidän tulisi poistaa ne esteet, jotka ovat lasten ja nuorten turvallisen kasvun tiellä.

2.2 Miksi asennekartoitus?

Rasismi ja syrjintä ovat maailmanlaajuinen ongelma, joka ilmenee niin yhteiskunnallisella, yhteisöllisellä kuin yksilölliselläkin tasolla. Rasismi, muukalaisviha ja suvaitsemattomuus ovat yhtä vanha ilmiö kuin maailmanhistoria. Käytännössä niiden avulla pyritään osoittamaan yhden ryhmän (usein valta-asemassa olevan) paremmuus suhteessa muihin. Rasistiset valta- ja alistussuhteet kytkeytyvät usein taloudellisiin hyötyihin ja intresseihin (esim. Miles 1989). Äärimmillään ideologisen paremmuuden tunteen leviäminen tiettyyn ryhmään on johtanut kansanmurhiin ja muihin valtaviin inhimillisiin kärsimyksiin (esim. Hobsbawm 1999).

Viime vuosikymmenet ovat täynnä esimerkkejä kauhistuttavista rasismien, muukalaisvihon ja suvaitsemattomuuden ilmentymistä, joita ovat esimerkiksi orjakauppa ja kolonialismi. Niiden perinnöllä on vielä nykyäänkin vaikutuksensa ihmisten elämään eri puolilla maailmaa – myös Suomessa (ks. Kuortti & Lehtonen & Löytty 2007). Jossain mielessä rasismi on myös lisääntymässä globalisaation myötä. Rasistisuus ei ole vain yksilöiden ominaisuus, vaan se saa myös rakenteellisia muotoja, se elää yhteiskuntien rakenteissa ja niiden määrittämässä arkisissa puheissa ja toimintatavoissa (Essed 1991; ks. myös Back 1996). Asenteiden ja yhteiskuntien muutos on mahdollista ainoastaan avaamalla vuoropuhelua yhdenvertaisen dialogin avulla sekä muuttamalla syrjintään johtavia rakenteellisia valtasuhteita.

Suomi on saanut moitteita sekä YK:lta että Euroopan neuvostolta kotimaisiin vähemmistöihin ja maahanmuuttajiin kohdistuvasta syrjinnästä. Tämän tutkimuksellisen kehittämishankkeen pyrkimyksenä on tarkastella tapahtuuko nuorisotoimessa etnistä syrjintää. Pyrkimyksenä on lisäksi kerätä tietoa siitä, miten rasismi ilmenee, miten yleistä ja laajalle levinnyttä se on kaupunkimme nuorisopalveluissa sekä kuinka ennaltaehkäistä rasistista käyttäytymistä. Monikulttuurisuus ja monikulttuurinen ajattelu ovat Suomessa viime vuosikymmenien aikana lisääntyneet maahanmuuttoon ja maa-

han muuttaneiden ihmisten jälkeläisten myötä. Tähän ovat vaikuttaneet niin Suomen sisäisen politiikka kuin ulkopolitiikka. Julkinen keskustelu osoittaa joidenkin olevan sitä mieltä, että kulttuurinen monimuotoisuus on ainoastaan pahasta tuhoten suomalaisen kulttuurin, aiheuttaen konflikteja ja lisäksi rikollisuutta (ks. Keskinen & Rastas & Tuori 2009). Mutta virallisessa puheessa (virkamiehet, suurin osa poliitikoista, järjestöt jne.) ja konkreettisesti Nuorisolaki sekä Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisselmassa (2007–2011) korostetaan, että monikulttuurisuus on jotain tavoiteltavaa ja rikastuttavaa.

Joka tapauksessa yhteiskunnan muuttuminen monikulttuuriseksi on hidas prosessi ja kulttuuriset kohtaamiset eivät parhaimmillaankaan ole yksinkertaisia. Kahden kulttuurin kohtaamisessa usein syntyy jotain uutta – ”kolmansia tiloja” – joiden kautta koko yhteiskunta saattaa saada uusia muotoja (Bhabha 1994). Onnistuneet kohtaamiset ilmaisevat monitulkintaista harmoniaa. Näin syntyneet yhdistelmät ovat paras mahdollinen tie integraatioon mutta epäonnistuneista ja eriarvoisista kohtaamisista voi seurata monenlaisia negatiivisia asioita.

Yhteiskunnan ja tässä tapauksessa nuorisosiainkeskuksen tulisi kohdata muutoksen tuomat haasteet realistisesti, avoimesti ja ennen kaikkea moraalisesti velvoittavina. Ajatus ihmisten, ryhmien ja kansojen välisestä tasa-arvosta on ominaista monikulttuurisuudelle. Monikulttuurisen ideologian toteuttaminen vaatii yhteiskunnalta sitä edistäviä säädöksiä ja toimenpiteitä.

Nuorisotyön tehtävänä on kasvattaa, ohjata ja tukea nuoria sekä kiinnittää nuoria yhteiskuntaan. Nuorisotoimintaan osallistuvien nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen edistäminen sekä osallistumisen esteiden poistaminen ovat keskeisiä tavoitteita. Nuorisolaissa määritelty nuorisotyön voimakas kasvatuksellinen eetos tarkoittaa käytännössä sitä, että rasisminvastaisuuden ja monikulttuurisuuden edistäminen ovat osa jokaisen kunnallisen nuorisotoimen keskeistä tehtäväkenttää. Rasismi tai syrjintä ei saisi olla syynä yhdenkään nuoren osallistumattomuudelle nuorisotoimen tarjoamiin palveluihin.

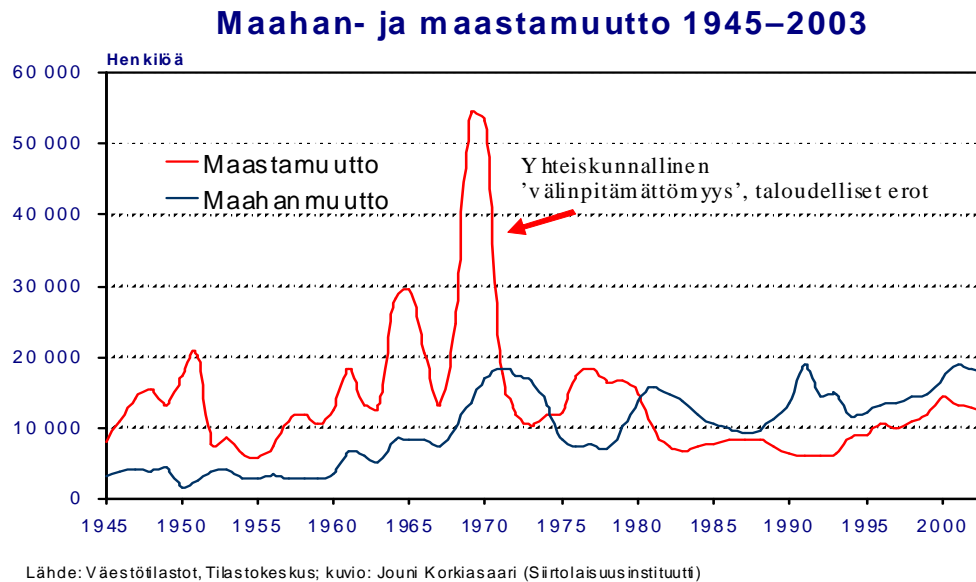
3. TURUN KAUPUNGIN MAAHANMUUTON JA MAAHANMUUTTAJATYÖN HISTORIA

Tässä luvussa käyn läpi Turun maahanmuutto- ja maahanmuuttajatyö historia. Tarkoituksena on esitellä maahanmuutto- ja maahanmuuttajatyön kehittymistä vuosien saatossa. Turun kaupungin kontekstia maahanmuuton näkökulmasta on olennaista avata kun pohditaan nuorisoasiainkeskuksen asiakaskunta ja monikulttuurista nuorisotyötä.

3.1 Turun maahanmuuttohistoria 1970-luvulta

Vaikka Suomessa on aina asunut eri kansallisuuksia ja kansalaisuuksia omaavia ihmisiä, on varsinainen maahanmuutto alkanut 1970-luvulla Chilien pakolaisten ja heidän jälkeensä vietnamilaisten pakolaisten myötä. Osa 70-luvun pakolaisista asettui myös Turkuun. Turun maahanmuuttajien määrä on viime vuosina jatkuvasti kasvanut. Mikäli maahanmuuttajuutta tai etnistä ja kulttuurista erilaisuutta mitataan kieliperustaisesti, oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisten määrä vuoden 2008 lopussa noin 11 800 eli 6,7 % Turun asukkaista. Merkittävin maahanmuuttajien asumiskeskittymä on Varissuon lähiö, jonka asukkaista yli 33 prosenttia on muunkielisiä. Alueellisesti osuus on Suomen korkein. Muita maahanmuuttajien asumiskeskittymiä Turussa ovat Lauste (25 %) ja Halinen (22 %).

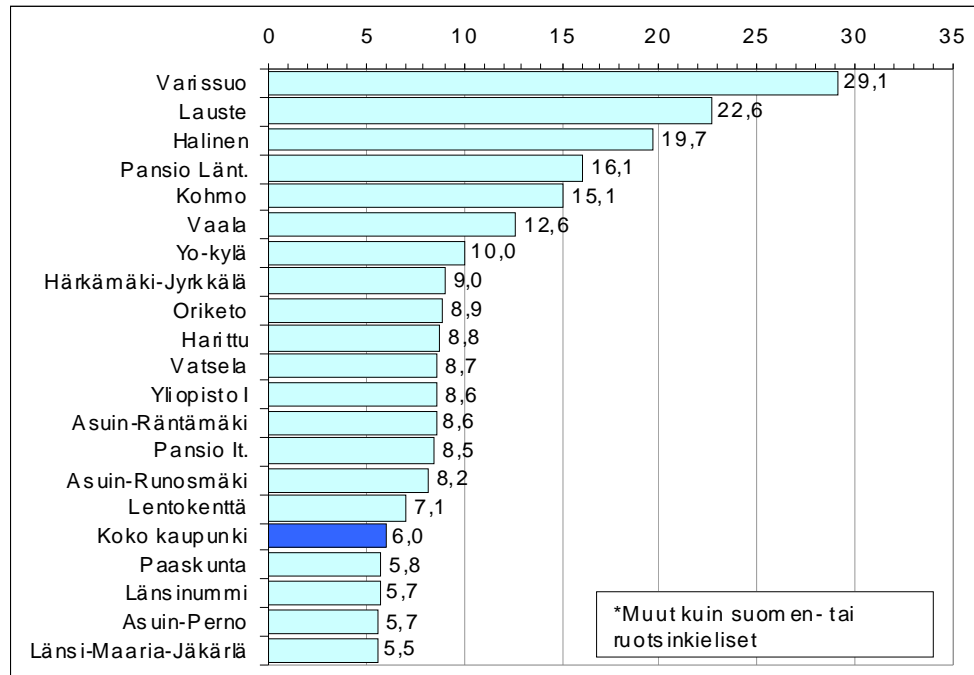
Taulukko 1: Maahan- ja maastamuutto vuosina 1945–2003

Niin valtakunnallisesti kuin kaupunkikohtaisestikin maahanmuuttajataustainen väestö jakautuu usein epätasaisesti eri alueille. Näin voi olettaa, että esimerkiksi juuri Varis-
suon ja Lausteen nuorisotyöntekijöillä on enemmän kokemusta maahanmuuttajataus-
taisten nuorten kanssa toimimisesta kuin vaikkapa eteläisen Turun alueen työntekijöil-
lä. Tämän seikan vuoksi on tarkoituksenmukaista tarkastella nuorisoasiainkeskuksen
työntekijöiden näkemyksiä monikulttuurisuudesta ja rasismista myös aluekohtaisesti.

Taulukko 2: Turun pienalueiden vieraskielisten osuus koko väestöstä

Turun pienalueiden vieraskielisten osuus koko väestöstä 31.12.2006
Alueen väestö ≥ 100 ja vieraskielisten* osuus $\geq 5,0$ %

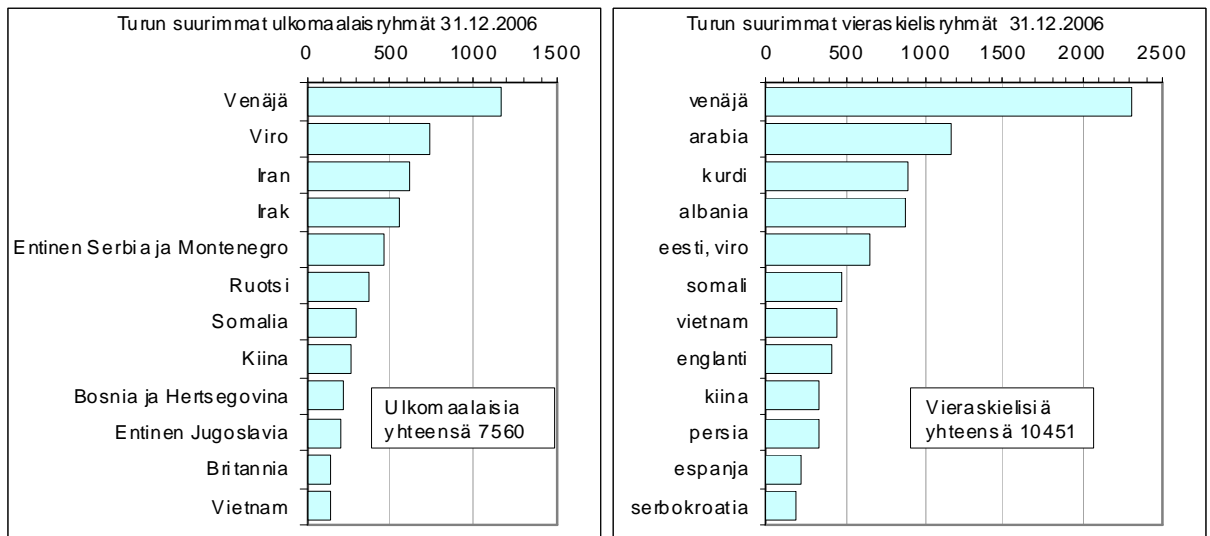

30.3.2011

Lähde: Tilastokeskus

Taulukko 3: Turun ulkomaan kansalaiset ja vieraskieliset väestöryhmät

Turun ulkomaalaiset ja vieraskieliset 31.12.2006

30.3.2011

Lähde: Tilastokeskus

3.1.1 Perhesuhteiden ja työn kautta Turkuun

Nyt 2000-luvulla Turkuun saapuu ja on saapunut kasvavassa ihmisissä myös työn ja perheen perässä. Työperäinen maahanmuutto tullee entisestään kasvamaan työvoiman liikkeessä Schengen-alueen sisällä ja mitä todennäköisimmin se kasvattaa myös vakinaisen ulkomaalaisväestön määrää perheiden seurattessa työn perässä muuttanutta. Kun työntekijä muuttaa Suomen, voi olettaa, että hän myös halua mahdollisen perheensä lähelle.

Nykyään Suomessa asuu maahanmuuttajia lähes kaikista maailman maista. Vuoden 2005 lopussa Suomessa asui vakinaisesti 113 852 ulkomaan kansalaista, joista miehiä on 57 751 ja naisia 56 101. Suomen suurimmat maahanmuuttajaryhmät ovat tulleet muista Euroopan maista. Tilastollisesti suurimmat ryhmät muodostuvat venäläisistä ja virolaisista, joiden molempien joukossa on runsaasti inkerinsuomalaisia paluumuuttajia. Lukumäärältään suuri ryhmä on myös ruotsalaiset. Tosin heidän joukostaan suuri osa on Ruotsin kansalaisuuden ottaneita suomalaissyntyisiä siirtolaisia, jotka nyt palaavat eläkepäivikseen vanhaan kotimaahansa. Seuraavaksi suurimmat ryhmät muodostuvat kokojärjestyksessä Somalian, Irakin, Britannian, Saksan, Iranin, Jugoslavian, Yhdysvaltojen, Turkin ja Kiinan kansalaisista.

Pysyvästi Suomessa asuvat maahanmuuttajat voidaan jaotella maahantulosityn perusteella pakolaisiin, siirtolaisiin ja paluumuuttajiin. Lisäksi maassamme oleskelee suuri joukko ihmisiä määräaikaisella oleskeluluvalla tai turistiviisumilla, kuten mm. siirtotyöväkeä, turvapaikanhakijoita, vaihto-opiskelijoita ja turisteja.

Lisäksi Suomeen muuttaa ihmisiä ns. perheenyhdistämissopimuksen perusteella. Sopimus antaa suomalaiselle tai oleskeluluvan saaneelle ulkomaalaiselle oikeuden anoa puolisoa sekä alaikäisiä lapsiaan maahan. Alaikäisellä oleskeluluvan saaneella on oikeus anoa vanhempiaan ja alaikäisiä sisaruksiaan luokseen.

Maahanmuuttajat eroavat toisistaan suuresti myös henkilökohtaisten taustojensa perusteella. Monesti yksilön elämäntapaan ja maailmankuvaan vaikuttaa ratkaisevammin

se, onko hän kotoisin maalta vai kaupungista kuin se, mistä maasta hän on kotoisin. Muun ohella myös koulutustaustalla, sukupuolella ja iällä on suuri vaikutus ihmisen elämäntapaan ja maailmankuvaan. Monen Turussa asuvan maahanmuuttajan kulttuuri on muuttunut varsinkin perhesuhteiden osalta. Eritoten Suomessa syntyneet lapset tai hyvin pienenä maahan saapuneet ovat omaksuneet suomalaisia kulttuuripiirteitä kaveriltaan ja koulusta.

3.1.2 Pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja inkerinsuomalaisten vastaanottotoiminta

Pakolaiset ja turvapaikanhakijat

Turkuun saapui 1970-luvulla Suomen yksittäispäätöksillä vastaanottamia Chilen pakolaisia. Vastuu vastaanottotoiminnasta oli työvoimahallinolla. 1980-luvulla vastuu oli siirtynyt Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ja valtaosa pakolaisista oli siihen saakka otettu vastaan valtion pakolaiskeskukseen. Tilanne oli tämä kun ensimmäiset Vietnamin pakolaiset kesäkuussa 1987 saapuivat Turkuun.

Aloite pakolaisten sijoittamisesta Turkuun tuli Turun Ylioppilaskyläsäätiöltä, joka keväällä 1986 tarjosi sosiaalihuoltukselle vuokrattavaksi opiskelija-asuntoja tarjouksen pohjalta. Näin käynnistettiin neuvottelut Sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaalihuoltuksen, kaupungin, lääninhallituksen ja ylioppilaskyläsäätiön kanssa. Neuvotteluissa päädyttiin alueellisen vastaanottokeskuksen perustamiseen Turkuun. Vuonna 1987 kaupungin ja sosiaalihuoltuksen välillä tehtiin sopimus, joka koski 50 pakolaisen vastaanottamista. Tätä sopimusta jatkettiin vuoden 1988 loppuun saakka (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

Vuoden 1989 alusta tuli voimaan ensimmäinen Turun kaupungin ja sosiaalihuoltuksen välinen, valtioneuvoston päätöksen mukainen sopimus pakolaisten vastaanottamisesta. Tässä sopimuksessa kaupunki sitoutui vastaanottamaan 60–80 pakolaista vuosina 1989–1993. Vuonna 1990 Turku alkoi vastaanottaa Iranin ja Irakin pakolaisia ja tällöin myös turvapaikanhakijoiden määrä alkoi kasvaa. Turvapaikanhakijoita varten perustettiin SPR:n ylläpitämä vastaanottokeskus Turkuun, joka aloitti toimintansa huhtikuun lopulla 1990 Wärtsilän kiinteistössä.

Vastaanottokeskuksen perustamisen yhteydessä uusittiin kaupungin ja sosiaalihuollituksen sopimus pakolaisten vastaanottamisesta siten, että kaupunki sitoutui järjestämään myös vastaanottokeskuksessa oleskelevien turvapaikanhakijoiden tarvitsemat palvelut. Samassa yhteydessä sopimusta jatkettiin vuoteen 1994 saakka ja aikaisemmin sopimuksessa mainittujen 60–80 kiintiöpakolaisten lisäksi kaupunki sitoutui vastaanottamaan vuosittain enintään 60 myönteisen päätöksen saanutta turvapaikanhakijaa (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

Turvapaikkapäätöksen saaneiden vastaanottaminen toi Turkuun uusia kansallisuusryhmiä. Vuosina 1995–2003 Turku sitoutui sopimuksen mukaan vastaanottamaan noin 150 pakolaista vuosittain. Käytännössä vuosittain pakolaisia tuli 200–300, koska itsenäisesti muuttavien määrä kasvoi. Kaupunginhallitus päätti 20.12.2004 vähentää vastaanotettavien pakolaisten määrän 150:stä 50 henkilöön vuosittain ja vastaanottaa pääasiassa turvapaikanhakijoita. Tämänhetkinen pakolaiskiintiö on edelleen 50 henkilöä vuodessa. Vuosittain pakolaisia tulee kuitenkin noin 300 henkilöä (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

Pakolais- ja turvapaikanhakijanuoret näkyvät nuorisoasiainkeskuksen toiminnassa lähinnä nuorisotalo- ja monikulttuurisessa toiminnassa. Selvästi eniten nuoria osallistuu Varissuon ja Lausteen alueen avoimeen talotoimintaan. Näistä nuorista suurin osa on poikia. Tyttöjä on tavoitettu parhaiten sukupuolittain eriytetyn toiminnan avulla.

Inkerin suomalaisten vastaanotto

Turku on vastaanottanut inkerinsuomalaisia paluumuuttajia vuodesta 1994 lähtien. Vuosina 1994–2001 määrät olivat vuosittain 100–150 ja vuosina 2002–2009 30–60 henkilöä (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto). Inkerin suomalainen yhteisö Turussa on hyvin järjestäytynyt ja pitää aktiivisesti yllä omia kulttuurisia toimintoja. Näin ollen tämän ryhmän nuorten yhteys nuorisoasiainkeskuksen toimintaan painottuu vahvasti erilaisten tilojen vuokraamiseen. Esimerkiksi avoimessa talotoiminnassa inkerinsuomalaisia nuoria ei juuri näy.

Ilman huoltajaa tulevien alaikäisten vastaanotto

Turun Ensi-koti-yhdistys ry perusti ilman huoltajaa tulevien alaikäisten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden perheryhmäkodin. Turun ensi- ja turvakoti ry on lastensuojelu-

työtä tekevä järjestö, joka tekee perhekeskeistä työtä turvatakseen lapsille suotuisat kasvuolosuhteet. Yhdistyksen eri toiminnot painottuvat yksinhuoltajaperheiden ja kriisi- ja väkivaltatilanteessa elävien perheiden ja niiden jäsenten aseman ja elinolosuhteiden parantamiseen (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedon anto). Nuorisoasiainkeskuksen talotoiminta on tavoittanut melko hyvin yksin tulleita nuoria. Tämä toimintamuoto on osoittautunut yksin tulleille nuorille tärkeäksi tukikanavaksi vapaa-ajan osalta.

3.2 Turun kaupungin maahanmuuttajatyö

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto- ja kotouttamistoiminta

Pakolaisten vastaanottotoimintaa hoitava yksikkö on toiminut sosiaalitoimen alaisuudessa alusta lähtien. Vuodesta 1987 lähtien Varissuon pakolaistoimisto on toiminut Varissuolla. Vuonna 1990 sosiaalitoimen itäisen toimiston alaisuuteen siirrettiin Varissuon vastaanottoyksikkö ja perustettiin ulkomaalaisyksikkö (turvapaikanhakijat). Vuonna 1992 puolestaan perustettiin vastaanottotoimintaa toteuttava Kansainvälinen palvelukeskus (saman katon alla toimivat sosiaali- ja terveystoimen työntekijät), jonka yhteyteen perustettiin vuonna 1994 Turun seudun tulkkikeskus. Vuonna 2002 vastaanottotoimintaa hoitava ulkomaalaistoimisto irtautui omaksi yksikökseen ja tulkkikeskus omakseen sosiaalitoimen organisaatiouudistuksen yhteydessä. Kotouttamislain velvoitteiden toteuttamiseksi ulkomaalaistoimiston yhteyteen luotiin Koto-toiminta vuonna 1999. Sen tehtävänä oli toteuttaa kaupungin vastuulle asetettujen kohderyhmien kotouttavaa toimintaa. Sen vastuuhenkilönä toimi erityissosiaalityöntekijä (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

Kansainvälinen kohtauspaikka

Turun kansainvälisen kohtauspaikan toiminta alkoi vuonna 1989. Kulttuuritoimen organisaatiouudistuksen yhteydessä 2009–2010 kansainvälinen kohtauspaikka lopetettiin ja maahanmuuttaja-asioista vastuu kulttuurisektorilla siirtyi maahanmuuttopalveluille (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

SPR:n vastaanottokeskus

SPR:n vastaanottokeskus perustettiin Turkuun huhtikuussa 1990. Sen paikkaluku on vaihdellut tarpeen mukaan 150 ja 200 paikan välillä. Vastaanottokeskuksen yhteydessä Turussa toimii myös ryhmäkoti (24 paikka) ja tukiasumisyksikkö (14 paikkaa). Vuoden 2008 lopulla Turun SPR:n vastaanottokeskus laajeni, kun Punkalaitumelle perustettiin myös vastaanottokeskus (vastaanottokeskuksessa on 70 paikkaa, ryhmäkodissa 24 paikkaa ja tukiasumisyksikössä 14 paikkaa). Vuoden 2009 lopulla SPR:n Turun vastaanottokeskus laajeni myös Pansioon. Sinne perustettiin 200-paikkainen vastaanottokeskus (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

3.2.1 Kotouttamistyön koordinointi Turun kaupungissa

Turussa maahanmuuttoasioita on koordinoitunut keskushallinnon alaisuudessa maahanmuuttajakoordinaattori 1.2.2002 lähtien (palvelutoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuudessa). Vuosina 2002–2007 koordinaattori (määräaikainen työsuhde) toimi palvelutoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuudessa (hallintokeskus). 1.1.2008 alkaen perustettiin maahanmuuttajakoordinaattorin kuukausipalkkainen työsopimussuhde kaupunginkanslian hallintokeskukseen.

1.9.2008 lähtien maahanmuuttoasiat ovat kuuluneet keskushallinnon strategian ja viestinnän alle (kansainväliset asiat, maahanmuuttoasiat ja tapahtumatuotanto). 1.5.2010 maahanmuuttoasiat ovat kuuluneet palvelutoimen apulaiskaupunginjohtajan alaisuuteen (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

3.2.2 Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän historia

Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmä on asetettu palvelutoimen apulaiskaupunginjohtajan päätöksellä 2.2.1999 § 20. Ryhmän tehtävänä oli selvittää, miten kotouttamistehtävät organisoidaan, mitä palveluja kaupunki jo järjestää ulkomaalaisille ja miten niitä voidaan kehittää. Työryhmässä oli jäseniä nuoriso-, kulttuuri-, opetus- ja sosiaalitoimesta. Työryhmän puheenjohtajana toimi koulutoimenjohtaja Turkka Hietanen. Syyskuussa 1999 kaupunginjohtaja teki päätöksen suunnittelijan nimeämisestä Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman laatimista varten.

Johtoryhmän kokoonpanoa tarkistettiin kaupunginhallituksen päätöksellä 5.8.2002 § 734 ja perustettiin ”Monikulttuurinen neuvottelukunta”, jossa oli edustettuina kaupungin viranomaisten lisäksi (hallintokuntien virastopäälliköt), naapurikuntien edustajia (Raisio, Lieto, Kaarina, Naantali), luottamushenkilöitä, yhteistyötahojen edustajia (TE-keskus, työvoimatoimisto, lääninhallitus, oppilaitosten edustajia, SPR:N vastaanottokeskus, poliisi) ja maahanmuuttajaedustajia. Sen toimikausi kesti vuoden 2004 loppuun. Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän rooli oli toimia ”neuvottelukunnan” työvaliokuntana. Se valmisteli asioita neuvottelukunnalle ja hallintokuntien edustus säilyi siinä entisellään.

Palvelutoimen johtoryhmän kokouksessa 24.11.2004 todettiin, ettei Monikulttuurisen neuvottelukunnan toimintaa ei ole samassa laajuudessa syytä jatkaa eikä asettaa uudestaan. Korvaavana toimintana olisi kerran vuodessa järjestettävä maahanmuuttaja-asioita käsittelevä foorumi, jossa olisivat edustettuina suurin piirtein samat tahot kuin silloisessa neuvottelukunnassa. Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän toimintaa päätettiin kehittää niin, että mukaan otetaan kolmannen sektorin edustus.

Ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän kokouksessa 1.12.2004 päätettiin, että entiset hallintokuntien nimeämät edustajat jatkavat ja opetustointa pyydettiin nimeämään entisen puheenjohtajan tilalle (Turkka Hietanen jäi eläkkeelle) uusi edustaja sekä hallintokuntia nimeämään omat maahanmuuttajaedustajansa.

Kun kaupungin kotouttamisohjelmaa lähdettiin tarkistamaan vuonna 2006, nimesi kaupunginjohtaja päätöksellään 21.6.2006 § 183 kotouttamisohjelman tarkistamiseen liittyvät työryhmät ja päätti, että ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän kokoonpanoa ja tehtäviä sekä jäsenten tehtäviä tarkistetaan. Nykyisen ulkomaalaisten palvelun johtoryhmän kokoonpano ja tehtävät näkyvät liitteissä. Puheenjohtajana toimii Matti Haapanen Turun ammatti-instituutista ja sihteerinä maahanmuuttajakoordinaattori. Johtoryhmä on keskustellut kokouksessaan 9.12.2009 perustehtävänsä ja roolinsa tarkistamisesta (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto).

Edellä luetellut toimijatahot ovat keskeisiä yhteistyökumppaneita nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurisen toiminnan kannalta – yksinkertaisesti jo tiedon vaihtamisen ja nuorten tavoittamisen kannalta. On kuitenkin huomattava, että monenlaisista kotouttamisen teeman ympärillä toimivista tahoista huolimatta, puhe Turkulaisten maa-

hanmuuttajien kohtaamasta rasismista ja syrjinnästä on vähäistä. Tämä siitäkin huolimatta, että rasismia on toistuvasti todettu estävän varsin tehokkaasti maahanmuuttajataustaisten nuorten kotoutumisen prosessia (esim. Harinen 2003). Tämän vuoksi rasismia ja syrjinnän käsittely nuorisoasiainkeskuksen toiminnassa on tärkeää.

3.3 Kaupungin kotouttamisohjelmat

Vuonna 1991 valtuustoaloitteen pohjalta ulkomaalaisten palvelun johtoryhmä laati Turun kaupunkiseudun pakolais- ja ulkomaalaispalvelujen kehittämissuunnitelman ”Turku ja maahanmuuttajat” (joulukuu 1991, toim. Leena Koistinen). Suunnitelman pohjalta kaupunginhallitus vahvisti 7.1.1992 § 26 kaupungin ulkomaalaispalvelujen kehittämissuunnitelmat ja keskeiset toimenpide-ehdotukset. Kotouttamislaki tuli voimaan 1999 ja se edellytti kunnilta kotouttamisohjelman laatimista. Kaupunki laati ”Turun kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelman” (toim. Minna Ylikotila), joka hyväksyttiin 19.11.2001 § 1165 kaupunginhallituksessa ja samalla kaupunginhallitus päätti, että kaupungin kotouttamisohjelma tarkistetaan viiden vuoden välein.

Kaupunginhallitus päätti 8.1.2007 kotouttamistoimintaa varten perustettavasta kaupunginhallituksen alaisesta keskitetystä määrärahasta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kotouttamisohjelman tarkistamisen 12.2.2007 § 38 ja kaupunginhallitus 14.1.2008 § 28 päätti kotouttamisohjelman kehittämissuunnitelmien linjaamisesta ja vastuista. (Regina Ruohonen 2010, suullinen tiedonanto)

3.4. Tutkimusympäristö – Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus

Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksella on 22 nuorisotilaa ja yksi perhepuisto nimeltään seikkailupuisto. Lisäksi nuorisotoimella on työpajakeskus, neljä leirialuetta ja iltapäivätoimintaa. Yhteensä nuorisoasiainkeskuksessa on noin 150 työntekijää. Turun kaupungin nuorisoasiainkeskus toteuttaa nuorisolaissa määritellyjä nuorisotyön perustehtäviä. Nuorisoasiainkeskuksen tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä edelleen nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Keskeisenä toiminta-ajatuksena

on tukea lapsuudesta nuoruuteen ja nuoruudesta aikuisuuteen siirtymistä sekä mahdollistaa nuoren omaehtoinen aktiivinen toiminta.

Nuorisoasiainkeskuksen tavoitteena on nuorten hyvä elämä, vapaus ja vastuullisuus. Lisäksi pyrkimyksenä on taata, että jokaisen turkulaisen lapsen ja nuoren elinympäristö on turvallinen ja viihtyisä, sekä tarjoaa monipuoliset mahdollisuudet kiinnostavaan toimintaan ja itsensä toteuttamiseen. Nuorisotoimi osallistuu aktiivisesti yhteistyössä muiden hallintokuntien ja nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa nuorten elinolojen seurantaan sekä tukee lasta ja nuorta selviytymään vaikeissakin elämäntilanteissa.

Nuorisoasiainkeskuksen keskeisiä toimintamuotoja ovat:

- Nuorisotilat ja muu alueellinen nuorisotyö
- Kädentaitojen ja luovan toiminnan edistäminen
- Kulttuurinen nuorisotyö
- Nuorten työllisyyden edistäminen
- Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen
- Kansainvälinen nuorisotyö
- Monikulttuurinen nuorisotyö
- Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta
- Yhteistyö muiden kaupungin hallintokuntien kanssa turkulaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi
- Nuorisojärjestöjen ja nuorten omien toimintaryhmien toiminnan tukeminen

Nuorisolaki (2006/72) määrittelee kunnan nuorisotyöhön kuuluvaksi seuraavat toiminnot/palvelut: nuorten pedagoginen ohjaus ja kasvun tukeminen, toimintatilojen ja harrastusmahdollisuuksien järjestäminen, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisoryhmien tuki sekä liikunnallinen, kulttuurinen ja monikulttuurinen toiminta. Nuorisotyö on edellytysten luomista eli ennaltaehkäisevää, pitkäjänteistä työtä. Nuorisotyön tulee tarjota sellaista toimintaa, joka antaa sisältöä ja mielekkyyttä nuorten elämään. Nuorisotyön sisällöllinen tavoite on nuorten osallisuuden edistämi-

nen ja sosiaalinen vahvistaminen. Opetusministeriön nuorisoasiain neuvottelukunta (Nuora) on arvioinut kunnallista nuorisotyötä ja antanut siitä suositukset vuonna 2001. Siinä todetaan, että vuoden 2000 lääninhallituslain mukaan nuoritointen palvelut ovat kunnan peruspalvelua.

Aikaisemmin nuorisotyö oli pääosin nuorten valvontaa ja isojen ryhmien ohjaamista. Ajan myötä lasten ja nuorten tarpeiden mukaisesti tehtäväkenttää on laajennettu muun muassa yksilö- ja pienryhmätoimintaan, mediakasvatukseen, ihmisoikeuskasvatukseen, suvaitsevaisuuskasvatukseen, käden taitojen ohjaamiseen, kuntouttavaan työtoimintaan jne. Nuorisotoimen strategian yksi kriittinen menestystekijä on oppivan organisaation toimintatapa, joka kannustaa yksilöitä ja tiimejä jatkuvaan oppimiseen ja työsuoritusten parantamiseen. Tuloksiin pääseminen edellyttää kehittävää vuorovaikutusta ja informaation vaihtoa, uuden osaamisen soveltamista sekä kokeilua rohkaisevat ja tulosten seurannan mahdollistavat järjestelmät. Nuorisolain perusteluissa korostetaan moniammatillista yhteistyötä opetus- ja sosiaalitoimen, nuorisopoliisin ja työvoimaviranomaisten kanssa. Lisäksi kiinteää yhteistyötä edellytetään yhdistysten ja seurakuntien kanssa. Nuorisotoimen strategian yhdeksi kriittiseksi menestystekijäksi on valittu ”monipuolisen toiminnan säilyttäminen kumppanuutta ylläpitämällä ja kehittämällä”.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käyn läpi tutkimuksellisen kehittämishankkeen tutkimuskysymykset, tutkimusmenetelmät, analyysimenetelmät ja tutkimuseettiset kysymykset. Tarkoituksena on kuvailla ja esitellä tutkimuksen eri vaiheet.

4.1 Tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää minkälaisia näkemyksiä rasismista ja rasisminvastaisuudesta muodostuu Turun nuorisoasiainkeskuksessa. Tutkimuksen pyrkimyksenä on ensinnäkin kartoittaa koko Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan asenteita suhteessa maahanmuuttoon ja suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuteen. Tutkimuksen erityisessä tarkkailussa on neljä nuorisotaloa, lähiesimiehet ja nuorisotoimen johto. Tutkimustyön tarkoituksena on samalla ollut sitouttaa koko organisaatio monikulttuurisen ja rasismiin vastaisen nuorisotyöhön.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen keskeisenä tarkoituksena on kartoittaa nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden asenteita maahanmuuttoa ja monikulttuurisuutta kohtaan. Asenteita on päätetty tarkastella kahdella eri tasolla kysely- ja haastattelumenetelmin. Ensimmäisenä koko nuorisoasiainkeskuksen henkilöstölle lähetettiin asenteita ja näkemyksiä kartoittava kysely. Tämän jälkeen haastateltiin osaa nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnasta teemahaastattelumenetelmää hyödyntäen.

Kysely Turun nuorisoasiainkeskuksen koko henkilöstölle (n=68)

Kysely toteutettiin verkkokyselynä (e-lomake) helmi-maaliskuun aikana. Verkkokyselyyn saatiin vastauksia 68. Nuorisoasiainkeskuksen henkilöstön kokonaismäärä on 150, joten vastausprosentiksi muodostui 45,3. Kysymysten laatimisessa otettiin mallia Magdaleena Jaakkolan (2005) vuosituhannen vaihteessa tekemistä asennetutkimuksista sekä Nuorisotutkimusverkoston ”Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoiminnan tutkimushanke” (2004–2007) monikulttuurisen nuorisotyön tutkimuksista (ks. Harinen ym. 2009).

Lomakkeen tarkoituksena oli ensinäkin kartoittaa yleisemmällä tasolla nuorisoasiainkeskuksen henkilöstön suhtautumista monikulttuurisuuteen ja monikulttuuriseen nuorisotyöhön. Lomake jakautuu näin kahteen osaan: ensimmäisessä osiossa pyrittiin tarkastelemaan henkilöstön asenteita vertailemalla niitä Jaakkolan (2005) tutkimusten tuloksiin. Toisekseen pyrkimyksenä oli katsoa mahdollisesti arkisempia rasismiin ja ennakkoluuloihin kytkeytyviä käytäntöjä sekä mekanismeja nuorisotyössä (vrt. Essed 1991). Tämän vuoksi lomakkeessa kysytään nuorisoasiainkeskuksen päivittäisistä rasisminvastaisista käytännöistä ja monikulttuurisuuden huomioinnista.

Kyselyä toteutettaessa kävi ilmi, että moniselitteisistä ja eettisesti herkistä ilmiöistä on vaikea kerätä kvantitatiivista tietoa. Moni vastaajista koki vastaamisen vaikeana ja olisi mielellään perustellut näkemyksiään laajemmin kuin lomakeformaatti antoi myöten. Lisäksi asenteita ja rasismia koskevat kyselyt saattavat lopulta vahvistaa olemassa olevia stereotyyppioita ja vallitsevia valtasuhteita. Monet asennekyselyt (ks. esim. Jaakkola 2005) tarkastelevat vastaajien näkemyksiä eri kansallisuuksiin luokitelluista ihmisryhmistä ja näille ryhmille suoduista mahdollisuuksista ”tulla” Suomeen, omaan naapuriin tai työpaikalle. Toisin sanoen kvantitatiivisin menetelmien on vaikea mitata suhtautumista arkiseen, jo olemassa olevaan monikulttuurisuuteen ja kohtaamisten laatuun. Osaksi edellä mainituista syistä mutta myös kehittämishankkeen aineistojen luotettavuuden vuoksi päädyttiin keräämään kvalitatiivista aineistoa ryhmähaastattelujen muodossa (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2002, 141–142).

Työntekijöiden teemahaastattelut (n=22)

Yhtä lukuun ottamatta kaikki työntekijöiden haastattelut olivat ryhmähaastatteluja. Ryhmähaastattelujen tarkoituksena oli päästä tarkastelemaan kokonaisten työyhteisöjen (esim. yhden talon henkilöstö) yhteisiä näkemyksiä ja asennemaailmaa. Ryhmähaastatteluja tehtiin yhteensä kuusi. Yksi ryhmä koostui nuorisoasiainkeskuksen johdoryhmästä (n=4), yksi lähiesimiehistä (n=10) ja loput neljä yksittäisten nuorisotalojen ohjaajista (n=8). Näin haastateltavia oli yhteensä 22.

Kuten edellä todettiin, haastatteluja tehtiin neljällä eri talolla. Haastateltaviksi talo-työntekijöiksi valittiin kahden sellaisen talon työntekijät, joissa käy paljon maahanmuuttajataustaisia nuoria sekä kaksi taloa, joissa tällaisia nuoria ei käy. Tämän tarkoituksena oli pyrkiä tarkastelemaan sitä, mitkä tekijät vaikuttavat talojen kulttuurisesti

moninaiseen tai homogeeniseen kävijäkuntaan. Lisäksi näin pyrittiin takaamaan, että haastateltaviksi valikoituu ohjaajia eri alueilta sekä monikulttuurisuuden suhteen erilaisista positioista.

Kuten kyselyn kohdalla, tarkoitus oli ensin kartoittaa yleisemmin henkilöstön asenteita monikulttuurisuutta kohtaan, jonka jälkeen pyrittiin selvittämään, minkälaisia ovat eri talojen käytännöt monikulttuurisen nuorisotyön näkökulmasta. Lisäksi kyselyn tuottamaa väistämättä pinnallista tietoa kyettiin syventämään teemahaastattelujen avulla. Haastattelun alussa yritettiin vapauttaa ilmapiiriä erilaisilla konkreettisilla esimerkeillä. Haastattelujen luonne tai ilmapiiri vaihteli huomattavasti eri haastattelujen välillä. Joissakin haastatteluissa ilmapiiri oli avoimen keskusteleva kun taas toisissa ilmapiiri muodostui omaa toimintaa puolustelevaksi. Jälkimmäisessä tilanteessa varautunut ilmapiiri ei mahdollistanut haastattelijan ja haastateltavien välistä avointa vuorovaikutusta.

Ryhmähaastattelujen avulla oli mahdollista päästä kyselyn tulosten ”taakse”. Haastatteluissa kysymyksiä nuorten ja ohjaajien rasismista sekä työntekijöiden näkemyksistä suhteessa nuorisotyön monikulttuurisuuteen päästiin käsittelemään selvästi kyselyä hienojakoisemmin. Yksi kehittämishankkeen tuloksista onkin, että tämänkaltaisia teemoja olisi vastaisuudessa parempi lähestyä laadullisin menetelmin ja aineistoin. Haastattelutilanteessa sekä haastattelijalla että haastateltavalla on mahdollisuus avata tarkemmin omia tarkoitusperiään ja asioille antamiaan merkityksiä. Näin turhilta yksinkertaistuksilta ja väärinkäsityksiltä on mahdollista välttyä.

Alun perin tarkoituksena oli, että talotyöntekijät haastattelisivat ”omia” nuoriaan ja tässä ajateltiin syntyvän hedelmällistä vuorovaikutusta ja keskustelua monikulttuurisuudesta nuorten ja työntekijöiden välillä mutta samalla heräsi kysymys ja pelko itselleni, että löytyykö työntekijöiltä aikaa tällaiseen ponnistukseen ja onko tämä tehtävä muista velvollisuuksista liiaksi pois?

Ratkaistavana nuorten haastattelujen kohdalla oli myös valinta yksilö- ja ryhmähaastatteluiden välillä, koska ryhmähaastattelujen kohdalla on tärkeää pohtia millä kriteereillä ryhmät valikoidaan. Toisaalta nuorten vapaasti valikoimat ryhmät voivat myös tarjota otollisia lähtökohtia. Vapaasti valikoituvien ryhmien etuna voisi ajatella olevan pääsy lähimmäksi nuorisotalon arjen todellisuutta. Ryhmissä muodostuvat asenteet

ovat monesti ne, jotka käytännössä luovat ilmapiiriä. Ajatuksena oli myös muovata toiminnallisempaa esimerkiksi yhteisen ryhmätehtävän tai simulaatioharjoitusten kautta, koska sitä kautta ryhmäläisten tunteita vapautuminen aitoa vuorovaikutus tulisivat mahdolliseksi.

Loppujen lopuksi pelkoni kävi todeksi: talotyöntekijöiltä ei löytynyt aikaa tai halukkuutta nuorten haastatteluille. Jos jotain tekisin toisin, niin haastattelisin itse eri alueen nuoria saadakseni nuorten näkemyksiä nuorisotyöntekijöiden asenteista. Nuorten haastattelut tuottaisivat varmasti arvokasta tietoa nuorisoasiainkeskukselle mutta niiden tekeminen jää toistaiseksi tulevaisuuden tavoitteeksi.

4.3 Analyysimenetelmät

Kysely analysoitiin SPSS- ohjelmaa hyödyntäen. Aineistosta laskettiin frekvenssejä (suoria jakaumia) sekä likert-asteikollisten väittämien keskiarvoja ja -hajontoja. Otoksen pieni koko ei mahdollista tilastollisesti luotettavia analyyskejä esimerkiksi taustamuuttujien mukaan ristiintaulukoituna tai etenkin monimuuttujamenetelmien käyttämistä. Lisäksi kyselyaineiston pilkkominen taustamuuttujien mukaan sisältäisi eettisen ongelman: pienistä otoksista yksittäisten vastaajien tunnistaminen tulisi mahdolliseksi. Kvantitatiivista aineistoa hyödynnetään lähinnä kvalitatiivisen aineiston tukena.

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Litteroituja haastattelutekstejä analysoitiin laadullisin menetelmin: aineistoa ei esimerkiksi koodattu määrällisesti, vaan analyysissa keskityttiin luokittelemaan haastattelupuhetta teemojen mukaan. Huomio kiinnitettiin erityisesti rasismiin ja ennakkoluulojen teemoihin. Kiinnostuksen kohteena oli analysoida esimerkiksi sitä, mitä rasismiin nähdään ylipäättään olevan, keneen rasismiin katsotaan kohdistuvan, kenen siitä katsotaan kärsivän ja minkälaista rasisminvastaista työtä pidetään hyvänä. Haastatteluja ei analysoida objektiivisena kuvauksena todellisuudesta, vaan sosiaalisena ja kulttuurisena puheena rasismista ja sen luonteesta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä tarkemmin Turun nuorisoasiainkeskuksessa (vrt. Hoikkala 1993, 37–38; Alasuutari 2007). Siten olennaista ei ole selvittää kuka ajattelee rasistisesti ja kuka ei, vaan pyrkiä paikantamaan rasismille annettuja merkityksiä sekä näistä mahdollisesti aiheutuvia seurauksia.

4.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Rasismien ja ennakkoluulojen tutkimuksessa liikutaan väistämättä eettisesti herkillä alueilla: haastateltavat/kyselyyn vastanneet saattavat itsestään selvästi olettaa, että heitä pyritään luokittelemaan ”rasisteiksi” tai ”ei-rasisteiksi”. Tällöin tutkimusasetelma voi muovautua tutkittavien mielessä urkkimiseksi. Tästä ei kuitenkaan ollut kysymys, vaan pyrkimyksenä oli tarkastella rasismia organisaatiotasolla (nuorisoasiainkeskuksen käytännöissä, työntekijöiden puhetavoissa & toimintalinjauksissa).

Opinnäytetyötäni koskettaa ainakin kolme erilaista eettistä kysymystä. Olen pyrkinyt olemaan mahdollisimman korrekti ja avoin näiden kysymysten edessä. Ensimmäinen kysymys on oma roolini nuorisoasiainkeskuksen työntekijänä sekä informanteille (haastateltavat ja kyselyn vastaajat) tuttuna ihmisenä. Koen että tästä asemasta oli kuitenkin hyötyä tutkimuksen luotettavuuden kannalta, koska vuosien yhteinen historia lisäsi molemminpuolista luottamusta herkkien asioiden edessä. Toisaalta voisi ajatella, että tutut työntekijät saattavat varoa ”avautumista” tutulle ja maahanmuuttajataustaiselle haastattelijalle kasvojen säilyttämisen vuoksi. Kukaan ei kuitenkaan kieltäytynyt haastattelusta.

Toinen kohtaamani selkeä eettinen ongelma oli tutkittavien tunnistettavuus pienessä organisaatiossa. Tästä sain myös palautetta itse kyselyssä. Olen pyrkinyt parhaani mukaan takaamaan ihmisten anonymiteetin. Tätä pyrkimystä tukee esimerkiksi tutkimustulosten auki kirjoittaminen teemoittain eikä alueiden mukaan. Lisäksi ihmisten nimiä tai muita tunnistetietoja ei opinnäytetyössäni kerrota.

Kolmas eettinen kysymys liittyy anti-rasistiseen tutkimukseen laajemmin ja tässä kriittinen katse kohdistuu etenkin kyselyyn: miten tutkia rasismia vahvistamatta edelleen jo olemassa olevia stereotyyppisiä näkemyksiä eri ihmisryhmistä? Kyselyssä ihmisiä luokiteltiin lähtökohtaisesti eri ryhmiin mikä on saattanut vahvistaa joidenkin vastaajien näkemyksiä näistä ihmisryhmistä ensisijaisesti ”kansallisten kulttuurien” edustajina. Toisaalta myös haastatteluihin liittyy keskeisiä anti-rasistisen tutkimuksen kipukohtia. Mitä tutkijana/haastattelijana teen, jos haastateltava käyttää rasistisia termejä tai muutoin rasistista diskurssia? Pyrinkö haastamaan haastateltavan näkemyksiä

vai tyydynkö vain kuuntelemaan? (ks. esim. Honkasalo 2011.) Luulen, että olen valinnut jonkinlaisen keskitien edellä kuvattujen ääripäiden välistä. Haastoin haastateltavia paikoitellen varovasti ja hieman kierrellen pohtimaan asioita toisista näkökulmista. Tällaiseen varovaisuuteen saattoi vaikuttaa myös oma asemani haastateltavien työtoverina.

5. TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa analysoidaan tutkimuksen aineistoja. Tulokset puretaan kolmen teeman kautta. Ensimmäisenä käsitellään yleisemmällä tasolla nuorisotyöntekijöiden käsityksiä rasismista. Tämän jälkeen tarkastellaan työntekijöiden asenteita maahanmuuton ja nuoria kohtaan. Lopuksi avataan työntekijöiden näkemysten eroja rasismin käsittelyssä.

5.1 Nuorisotyöntekijöiden käsitykset rasismista

Haastattelussa tuli esille, että nuorten keskuudessa rasismia ilmenee melko usein. Nuorisotyöntekijöiden puheessa vähemmistöjen keskinäinen ja toisekseen enemmistöihin kohdistuva rasismi korostui voimakkaasti. Nuorisotyöntekijät näkivät siis rasismin ja rasististen ongelmien paikantuvan lähinnä maahanmuuttajataustaisten nuorten käyttäytymiseen (Kivijärvi & Honkasalo 2010). Nuorisotyöntekijöiden vaikutti paikoitellen olevan vaikea tunnistaa maahanmuuttajataustaisiin nuoriin enemmistön taholta kohdistuvaa rasismia tai ennakkoluuloisuutta. Näin ollen voi olla, että rasismia määriteltiin pitkälti enemmistön näkökulmasta, josta on vaikea tunnistaa vähemmistöjen kokemusmaailmaa (vrt. Kivijärvi & Honkasalo 2010). Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että nuorten kanssa ei keskustella rasismista nuorten kokemusmaailmasta lähtöisin.

Mut sit mitä tulee sit taas ihan Suomalaiset nuoret on hyvin vähän minkäänäköstä rasistista kommenttia verrattuna maahanmuuttajanuoriin puhtaasti rasistiseen käyttäytymiseen, niin... Suomalaisena tietysti voi olla, et tuntuu kummalliselta.

Aineiston perusteella näyttää sille, että rasismista keskustellaan usein ainoastaan konfliktien ja riitatilanteiden yhteydessä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä miten nuorisotyöntekijät puhuvat ”rasismi-kortista”. Tällä viitataan nuorten nuorisotyöntekijöihin kohdistamiin rasismisyytöksiin tilanteissa, joissa nuoria koetaan kohdeltavan tasa-arvoisesti. Nuorisotyöntekijöiden mukaan rasismi-korttia käyttävät nuoret pyrkivät tällä tavoin saamaan erityiskohtelua tai enemmän vapauksia kuin muut. Ongelma näyttää olevan ensisijaisesti se, että rasismista puhutaan useimmiten juuri tämänkaltaisissa yhteyksissä. Rasismisyytösten edessä nuorisotyöntekijät asettautuvat herkästi puolustamaan omaa toimintaansa, jolloin dialogi nuorten kanssa katkeaa eikä rasismien kohdalla päästä puhumaan asioista (nuorten näkökulmasta) niiden oikeilla nimillä. Lisäksi yhteisen ymmärryksen löytäminen siitä, mitä rasismien käsite pitää sisällään, vaikuttaa olevan vaikeaa. Eräällä talolla nuorten rasismisyytösten edessä oli kuitenkin antauduttu dialogiin, joka tuottikin hedelmällisen lopputuloksen.

V: Niinku sanotaan, et mitä me pistettiin sääntöjä, niin me ollaan rasisteja. Monta kertaa niinku sitä sanaa on käytetty. Ja sit kun oikeesti on avannu ne keskustelut...

K: Siis teitä on syytetty?

V: Joo.

Et jos niinku otetetaan tän nuoren kanssa tai nuorten kanssa. Et jos sä nyt oikeesti mietit, et ’jos mä olisin rasisti, niin työskentelisinkö minä täällä?’ Musta tuntuu, et ne just on sillain, et sä pistät heidän välillä ajattelemaan... Sit se on heti sen jälkeen: ’okei, läppä läppä’.”

Yksi olennainen esille noussut asia oli, että monilla haastatelluilla ei ole syventävää tietoisuutta rasismien teemasta. Monesti sitä verrataan kiusaamiseen ja näin saatetaan toimia asenteellisesti tiedostamatta. Tutkimusten mukaan rasismia kokeneille nuorille rasismi on kuitenkin jotain erityisen satuttavaa ja eroaa kiusaamisesta (esim. Rastas 2007; Kivijärvi & Honkasalo 2010). Voi väittää, että nuorisotyöntekijät katsovat rasismia ilmiönä ”värisokeasti”. Tällä viitataan siihen, että nuorten ryhmien olemassa oloa ja niiden kokemusten erityisyyttä ei kyetä näkemään. Värisokeasta näkökulmasta kaikki nuoret asettuvat lähtökohtaisesti kokemuksiensa samalle viivalle, jolloin yhteiskunnallisia valtasuhteita ja eriarvoisuuksia on vaikea tunnistaa. Näin ollen on

syytä miettiä yhdessä Turun nuorisosiainkeskuksen työntekijöiden kanssa tai jopa valtakunnallisesti rasismien määrittelemistä sitä kokeneiden ihmisten näkökulmasta.

No ei siis... Toi on ihan just se mitä mäkin oon... On tavallaan niinku niin hankala, koska ne ei oo, ne on vaan nuoria. Ja välillä vaan ärsyttää, anteeksi nyt vaan, tää nostaminen koko ajan. Niinku että pitäis nostaa jotenkin eriarvoiseen asemaan, koska ne on maahanmuuttajanuoria. Kun se, et ois suomalaisii.

5.2 Työntekijöiden asenteet maahanmuuttajanuoria kohtaan

Sekä kyselyvastauksista että haastatteluista ilmenee, että organisaatiossa on työntekijöitä, joilla on rasistisia asenteita ja voi olla, että työntekijöiden asenteet näkyvät myös nuorten silmiin.

V2: Nuorisotyöntekijöissä, siis meidän... aluetoiminnassa on henkilöitä ketkä on...

V1: Niin on, mä en viittiny sanoo (naurahtaa).

V2: Aika vahvasti rasistisia... Tiedän, että on taloja missä on käynyt maahanmuuttajia. Missä ei käy enää maahanmuuttajia ohjaajien asenteiden vuoksi. Suurimmaksi osaksi.

Kyselyssä heijastui työntekijöiden kokema tarve rasisminvastaiselle työlle, joka koettiin tärkeimmäksi monikulttuurisen nuorisotyön muodoksi. Toisaalta joidenkin työntekijöiden kohdalla asenteellisuus saattoi näkyä varsin kriittisenä suhtautumisena kyselyä kohtaan.

Haastatteluissa nuorisosiainkeskuksen työntekijöiden asenteellisuus näkyi lähinnä muihin työntekijöihin kohdistettuna kritiikkinä. Esimerkiksi yksikään haastatteluista ei kieltänyt rasismien olemassa oloa nuorisosiainkeskuksessa. Tämän lisäksi moni haastateltu totesi, että monikulttuurisuuteen liittyviin tapahtumiin tai koulutuksiin eivät tule koskaan ne, jotka sitä eniten tarvitsisivat. Toisin sanoen väite kuuluu, että osa työntekijöistä välttelee tietoisesti aihealueeseen liittyviä koulutuksia. Toisekseen maa-

hanmuuttajavaltaisille nuorisotaloille eivät kaikki työntekijät suostu tulemaan liittyen ennakkoluuloisuuteen ja asenteellisuuteen.

Nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden asenteissa näkyy edellä kuvattua värisokeutta, eli ei tunnisteta nuorten ryhmissuhteita, eriarvoisuuksia ja erilaisia tarpeita. Tällaisessa tilanteessa nuorten ryhmädynamiikan kitkojen tunnistaminen tulee vaikeaksi. Värisokeutta kuvataan niin, että ei haluta erityiskohtelua ja sitä kuvataan ”kuningaskohteluna” vaikka yhdenvertaisuuslaki (21/2004) mahdollistaa positiivisen erityiskohtelun.

Et mun mielestä vaan kaikki samalt lähtöviivalt, niin se ois niinku se paras ratkasu. Ettei sit niinku eroteltais enää ketään. Koska eihän me erotella ihmisiä senkään mukaan, et minkä väriset hiukset niillä on. Tai minkäväriset silmät tai käyttääks ne tennarei vai korkokenkii. Et eihän me niinku pistetä nuorii sen mukaankaa mihinkään. Kun meillä on esimerkiks niitä raportteja mitä täytetään kuukausittain. Niin mun mielestä sekin on jotenkin, no ei nyt ehkä rasistist mut jotenkin erottavaa se, et siellä niinku erikseen pitäis kirjottaa maahanmuuttajanuoret. Mä en ymmärrä niinku et minkä takia. Kun hekin on niinku nuorii. Niin just semmoset pienet asiat ehkä edesauttaa sitä, et se jatkuu sen linjaus. Et on nuoret, kantanuoret ja sit on maahanmuuttajanuoret. Kun jos he ois niinku se sama, nii sithän se niinku vähän ehkä muuttais siihen.

Haastatteluissa kävi ilmi, että asenteellisesti monikulttuurisuuteen suhtautuvat nuoret käyvät tietyissä taloissa. Sitä miltä tämä näyttää ulospäin ja etenkin vähemmistönuorten silmiin, on kuitenkin kysymys, jota ei haastatteluissa pohdita. Monissa taloissa ei tehdä erityisesti töitä eritaustaisten nuorten mukaan saamiseksi. Työntekijät eivät kenties vaikuta riittävästi nuorten mukaan ottamisen talon toimintaan. Nuoret tulevat satumanvaraisesti ja työtä tehdään talon sisäpuolella – kokonaisvaltaisesti koko alueen nuorten näkemyksiin nuorisotalosta ei kyetä vaikuttamaan. Monilla nuorisotyöntekijöillä vaikuttaa olevan oletus, jonka mukaan nuorten asenteisiin on lähes mahdoton vaikuttaa. Usein uskotaan, että asenteelliset nuoret kasvavat ulos ja odotetaan (toivotaan), että suvaitsevammimmat nuoret tulevat taloon.

5.3 Eriävät rasisminvastaiset käytännöt ja rasismiin puuttuminen

Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että kaikilla tutkimukseen osallistuneilla nuorisotaloilla on erilaiset käytännön käsitykset rasismien käsitteen sisällöistä ja siihen puuttumisesta. Toisekseen talojen ja eri yksiköiden välinen yhteistyö ainakin rasisminvastaisuuden suhteen on vähäistä.

Johtoryhmän haastatteluissa ilmeni, että asioiden hoitamisessa ja asenteisiin puuttumisessa ei ole olemassa yhteistä linjausta koko organisaatiossa:

”Et tääkin on asia [rasisminvastaiset linjaukset], et mitä tarttis nostaa niinku keskusteluun. Et se on tullu mulle ainakin esille ihan yksittäisten työntekijöiden kautta. Mut ei niin, et mä oisin antanu jotain valtakäskyjä täältä. Et yhdellekään talolle kukaan ei tuu natsi t-paidalla. Et tämmöstä mää en oo antanu mut tässä kun keskustellaan, niin kyllä toi nyt ois ainakin semmonen esimerkki, et en hyväksyis sitä.”

Työntekijät toimivat omien voimavarojen ja henkilökohtaisten arvojen pohjalta, eikä ole olemassa selkeitä ohjeistuksia mitä tehdään ja miten tehdään. Yhteisten linjausten puute näkyy esimerkiksi siinä, että joillakin taloilla puututaan pienempiinkin asenteellisiin puheisiin, kun taas toisilla vasta kärjistyneisiin tilanteisiin (esim. väkivaltatilanteet). Etenkin sellaisilla taloilla, joilla ei käy maahanmuuttajataustaisia nuoria, puuttuminen rasistisiin puheisiin on melko vähäistä. Tämän voi katsoa johtuvan ainakin osittain siitä, että loukkausten kohteet eivät ole niitä kuulemassa. Toisaalta sitä voidaan tulkita myös niin, että nuorisotyöntekijät jakavat nuorten kanssa saman arvomaailman. Arvomaailman jakaminen ja paikoitellen asenteellisten nuorten puolelle asettuminen voi kertoa siitä, että ollaan ennemminkin nuorten vertaisia kuin aikuisia kasvattajia. Kaverisuhteesta on myöhemmin enää vaikea ottaa uskottavan kasvattajan asema tilanteen pahentuessa ja kärjistyessä.

Tutkimushaastatteluissa ilmeni myös, että joillakin taloilla rasistiseen ja muutenkin ongelmalliseen kielenkäyttöön puututaan tarmokkaasti ja säännöllisesti. Tällaisella systemaattisella puuttumisella on ollut myönteisiä seurauksia: talon kävijäkuntaa on kyetty moninaistamaan ja ilmapiiriä muuttamaan sellaiseksi, että uudetkin nuoret saat-

tavat uskaltautua astumaan talon kynnyksen ylitse. Muutokset eivät ole kuitenkaan tapahtuneet nopeasti, vaan vuosien kuluessa. Tämä osoittaa, että pitkäjänteinen rasisminvastainen työ on tarpeen eikä kyse ole taikatempuista (Perho 2010).

Mut toisaalta jossakin tapauksissa jossei henkilö sovellu siihen tai pysty omaksumaan niitä sääntöjä, mitä jossakin paikassa on. Et kaikilla on periaatteessa hyvä olla ja tasavertainen olo. Niin ei oo muuta vaihtoehtoo kun poistaa hänet paikalta. Tietysti muutaman kerran jo aikasemmin santtu, et tota nyt se kannattas lopettaa.

Edellä kuvatut eriävät käytännöt osoittavat, että yhteistyön, tiedon kulun ja yhteisten toimintamenetelmien kehittäminen on paikallaan. Haastattelujen perusteella vaikuttaa siltä, että yksittäiset nuorisotalojen työntekijät eivät tiedä, minkälaisia toiminnan tapoja ja menetelmiä muilla taloilla on käytössä. Esimerkiksi edellä mainitun talon onnistuneista käytännöistä kaikkien eri alueiden talotyöntekijät eivät ole tietoisia.

6. EHDOTUKSET TURUN NUORISOASIAINKESKUKSEN RASISMINVASTAISEN TYÖN KEHITTÄMISEKSI

Seuraavassa asetetaan viisi kehittämisteemat Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuskelle. Kehittämisteemojen kautta pyritään pureutumaan tutkimustuloksista havaittuihin ongelmakohtiin. Kehittämisteemojen on tarkoitus olla mahdollisimman konkreettisia, jotta nuorisoasiainkeskuksen henkilöstön olisi niihin helppo tarttua.

- Vähemmistötaustojen palkkaaminen moniarvoisuuden esiin tuomiseksi ja avoimuuden ja monikulttuurisuuden osoituksena

Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilöstö ei vastaa Turun kaupungin asukaspopulaation etnistä moninaisuutta. Hyvänä ja yhdenvertaisuutta edistävänä tavoitteena olisi mallin ottaminen Helsingin kaupungin linjauksesta, jonka mukaan virastojen vieraskielisten työntekijöiden osuus pyritään nostamaan alueen asukaskunnan vieraskielisyyden astetta vastaavaksi. Tutkimustulosten mukaan (esim. Honkasalo ym. 2007) vähemmistötaustaiset työntekijät edesauttavat vähemmistötaustaisten nuorten toimintaan mukaan saamista sekä toisaalta vahvistavat työyhteisöjen monikulttuurisia kompetensseja.

- Koko organisaation kattavat rasisminvastaiset ja monikulttuuriset linjaukset yhteisesti jaetuiksi käytännöiksi. Tämä edellyttää nuorisoasiainkeskuksen sisäisen tiedonkulun kehittämistä ylipäättään. Lisäksi yhteisten monikulttuuristen tapahtumien järjestäminen edesauttaa haastattelujen mukaan jaettujen näkemysten syntymistä (talojen välinen yhteistyö).

Tutkimusaineistot osoittavat, että nuorisoasiainkeskuksen eri työntekijöillä ja eri alueille/sektoreilla on hyvinkin erilaisia rasisminvastaisia käytäntöjä. Lisäksi näyttää siltä, että esimerkiksi eri talojen työntekijöillä on varsin vähän tietoa toisten talojen käytännöistä. Kehittämisehdotuksen taustalla on siten pyrkimys panostaa ennen kaikkea tällä hetkellä fragmentaarisen (irrationaalisen) tiedon koostamiseen ja sitä kautta koko organisaation kehittämiseen. Kehittämistyö ei siten tarkoita ainoastaan yksittäisten nuorisotyöntekijöiden oppimista ja kehittymistä. Konkreettisesti näitä asioita voi kehittää takaamalla riittävä aika yhteisille keskusteluille ja ohjelmatyöprosesseille, työntekijävaihdolla sekä talojen väliseen dialogin edistämiseksi. Jälkimmäistä vaihtoehtoa keuhuttiin myös joissakin haastatteluissa keinona, jonka kautta ensinäkin erilaisia nuoria oli kyetty saattamaan yhteen ja toisekseen tiedon/käytäntöjen vaihdon välineenä nuorisotyöntekijöiden keskuudessa.

- Monikulttuurisen työn nostaminen strategiseksi painopisteeksi koko organisaatiossa johtuen monikulttuuristuvan Turun kontekstista
 - Kehittämistarve on suurin niillä alueilla, joissa kokemus maahanmuuttajataustaisten nuorten asiakkuuksista on niukkaa

Olennaista olisi kiinnittää monikulttuurisuusajattelu entistä enemmän rasisminvastaisuuteen riippumatta asiakaskunnan taustoista. Aineistossa on viitteitä siitä, että rasistisia puheita ei koeta suurena ongelmana, mikäli puheen kohteet eivät ole niitä kuulemassa. On kuitenkin muistettava, että suurin nuorisotoimintaan osallistumista estävä syy monikulttuuristen nuorten mukaan on kokemus nuorten ja ohjaajien ennakkoluuloista (Harinen 2005). Mikäli kaikkien nuorisoasiainkeskuksen toimintojen halutaan olevan avoimia vähemmistöryhmien nuorille, on rasistisiin puheisiin kiinnitettävä huomiota nimenomaan niillä taloilla, joissa ei käy esimerkiksi maahanmuuttajataustaisia nuoria lainkaan.

- Avoimuuden ja dialogin kehittäminen sekä työntekijöiden keskuudessa että työntekijöiden ja nuorten välillä. Tämän lisäksi on kehitettävä menetelmiä rasismia kokeneiden nuorten kuulemiseksi

Aineistoissa nuorisoasiainkeskuksen työntekijät määrittävät rasismia varsin eri tavoin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa rasismia kokeneet nuoret ovat tehneet (esim. Kivijärvi & Honkasalo 2010). Nuoret näkevät rasismin olevan lähinnä pieniä ja arkisia ulossulkemisia (esim. nimittelyt, katseet tai selän kääntämiset), joita aikuiset kasvattajat eivät usein tunnista. Lisäksi nuoret väittävät, että aikuiset eivät puutu rasismiin vaikka sen tunnistaisivatkin – tai puuttuminen tapahtuu usein vasta siinä vaiheessa kun tilanne on jo kärjistynyt (esim. Kankkunen ym. 2011). Siksi myös nuorisoasiainkeskuksessa tulisi raivata tilaa rasismista keskustelemiselle jo ennen ongelmien kärjistymistä. Olennaista olisi kuulla ennen kaikkea nuorten näkökulmia ja pyrkiä luomaan jo ennalta rasismia torjuvaa ilmapiiriä.

- Kaikkien Nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden velvoittaminen osallistumaan monikulttuurisuusosaamisen vahvistamiskoulutuksiin ja tapahtumiin. Monikulttuurinen nuorisotyö on mainittu yhtenä keskeisenä työmuotona nuorisolaissa (72/2006).

Monikulttuurisuusajattelu kasautuu usein yksittäisten ihmisten harteille (Honkasalo ym. 2007) ja näin näyttää olevan myös Turun nuorisoasiainkeskuksessa. Tärkeää olisikin siksi sitouttaa koko henkilöstö toimimaan rasismia vastaan eikä jättää asiaa ainoastaan ”aktiivisten” ihmisten varaan. Aineistossa on viitteitä siitä, että osa työntekijöistä suhtautuu vieroksuvasti esimerkiksi monikulttuurisuusaiheisiin koulutuksiin – tai eivät ainakaan koe teeman koskettavan itseään. Tämä näkyy konkreettisesti siinä, että koulutuksissa ja seminaareissa on kerta toisensa jälkeen samat ihmiset paikalla. Niinpä nuorisoasiainkeskuksessa olisi hyvä pohtia, miten yhteiskunnallisesti yhä tärkeämpi teema saataisiin koskettamaan kaikkia työntekijöitä.

7. LOPUKSI

Tutkimustulokset kertovat, että vaikka nuorisoasiainkeskuksessa rasismien ja asenteiden eteen on tehty paljon töitä, on paljon vielä tekemättä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa on tarvetta tehdä yhteinen linjaus rasismien määrittämiseksi ja luoda yhteisiä rasisminvastaisia työmenetelmiä. Nuorisotyöntekijöille pitää tarjota enenevässä määrin monikulttuurisuuteen, asennekasvatukseen ja rasisminvastaisuuteen liittyvää koulutusta.

Tutkimuksen toteuttajana haluan painottaa sitä, että tulokset ovat sovellettavissa lähinnä Turun nuorisoasiainkeskuksen nuorisotalotyöhön ja sen käytäntöihin. Muihin nuorisoasiainkeskuksen toimintamuotoihin ja sektoreihin tulosten soveltaminen ei suoraan onnistu. Tämä johtuu siitä yksinkertaisesta syystä, että empiirinen aineisto on kerätty pitkälti nuorisotalotyön kentiltä. Tulokset ovat varsin samansuuntaisia kuin nuorisotutkimusverkoston valtakunnalliset nuorisotyön monikulttuurisuutta kartoittavat tutkimukset, mikä lisää tulosten luotettavuutta. Varsinaisesti uutta mullistavaa tietoa ei löytynyt, mutta yllättävänä tuloksena voisi pitää sitä, että rasisminvastaiset käytännöt eroavat niinkin paljon aluekohtaisesti.

Tutkimuksen suorittamiseen jälkeen katse on suunnattava tulevaisuuteen sekä tulosten hyödyntämiseen. Tutkimus lähti liikkeelle tutkimuskysymyksen rajauksesta niin, että se palvelisi parhaiten Turun kaupungin nuorisoasiainkeskusta ja sen henkilökuntaa, mutta myös muita kentän toimijoita, jotka tekevät monikulttuurista nuorisotyötä.

Tutkimuksen kautta nostin esille Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilökunnan asenteita suhteessa maahanmuuttoon ja suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuteen ja miten Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen työntekijät suhtautuvat monikulttuurisuuteen, rasismiin, maahanmuuttoon ja eri ihmisryhmiin.

Tutkimuksen rakentaman tiedon pohjalta olen nostanut esiin viisi kehittämissuositusta Turun kaupungin nuorisoasiainkeskukselle. Näitä kehittämisteemoja työskentelään parhaillaan. Kehittämistyössä tullaan painottamaan uudenlaisia asenteisiin puuttumisen mekanismeja sekä rakennetaan perehdytystilaisuuksia uusille toimijoille ja koulutuksia koko henkilökunnalle. Oma tehtäväni ja asemani nuorisoasiainkeskuksen organisaatiossa on –

johdon tukemana – taata kehittämisehdotusten käytäntöön vieminen. Näin organisatorinen kehittäminen tapahtuu sisältäpäin.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää tulosten yhteneväisyys aikaisemman tutkimuksen kanssa sekä määrällisten ja laadullisten menetelmien yhteiskäyttö. Toisaalta kysely tavoitti vain noin puolet koko henkilöstöstä ja haastatteluja tehtiin rajallinen määrä. Näiden seikkojen voidaan puolestaan katsoa heikentävän luotettavuutta. Tutkimus on tuottanut selkeitä tuloksia Turun nuorisoasiainkeskuksen hyödynnettäväksi, mutta tulevaisuudessa olisi tärkeää selvittää turkulaisten nuorten näkemyksiä nuorisoasiainkeskuksesta ja rasismista. Nuorten näkökulman tarkastelu asettaisi tämän tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset mielenkiintoiseen testiin. Olennaista olisi katsoa nuorisoasiainkeskuksen toimintaa sellaisten nuorten näkökulmasta, joita olemassa olevat toiminnat eivät vielä tavoita. Usein toistetut asiakastyytyväisyyskyselyt ovat arvokkaita tiedonlähteitä, mutta tuottavat esimerkiksi rasismista omanlaisensa kuvan. Toimintoihin osallistuvat oletettavasti vain sellaiset nuoret, jotka siihen ovat tyytyväisiä.

Tutkimuksellinen katse tulisi lisäksi kohdistaa talotyön ulkopuolisiin nuorisoasiainkeskuksen sektoreihin. Lisäksi kehittämistyön olisi hyvä kohdistua ennen kaikkea koko nuorisoasiainkeskukseen ja sen eri toimintamuotoihin sekä niiden väliseen vuoropuheeluun, ei ainoastaan yksittäisten työntekijöiden kompetenssien parantamiseen.

Lähteet:

- Aaltonen, Minna. & Joronen, Mikko. & Villa, Susan. (toim.) (2008) *Syrjintä Suomessa 2008*. Helsinki: Ihmisoikeusliitto.
- Alasuutari, Pertti (2007) *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino. 3. uudistettu painos.
- Back, Les (1996) *New Ethnicities and Urban Culture*. London: Routledge.
- Back, Les & Solomos, John (2000) *Introduction: Theorizing Race and Racism*. Les Back & John Solomos (toim.), *Theorizing Race and Racism: A Reader*. Lontoo: Routledge, 1–33.
- Bhabha, Homi (1994) *The Location of Culture*. London: Routledge.
- Essed, Philomena (1991) *Understanding Everyday Racism: An Interdisciplinary Theory*. Newbury Park: Sage.
- Harinen, Päivi (toim. 2003) *Kamppailuja jäsenyyksistä. Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Harinen, Päivi (2005) *Mitähän tekis? Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaisyhteiskuntaan osallistuminen*.
www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkojulkaisut.
- Harinen, Päivi & Honkasalo, Veronika & Souto, Anne-Mari & Suurpää, Leena (toim. 2009) *Ovet auki. Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Herranen, Jatta ja Kivijärvi, Antti (2009) *Monikulttuurinen yhteisöllisyys. Yhteyden ehdot ja tilat*. Filander, Karin ja Vanhalakka-Ruoho, Marjatta (toim.), *Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Hobsbawm, Eric (1999) *Äärimmäisyyksien aika*. Tampere: Vastapaino.
- Hoikkala, Tommi (1993) *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. Jyväskylä: Gaudeamus.
- Honkasalo, Veronika (2011) *Tyttöjen kesken. Monikulttuurisuus ja sukupuolten tasa-arvo nuorisotyössä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Honkasalo, Veronika & Harinen, Päivi & Anttila, Reetta (2007) *Yhdessä erilaisina. Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä*.
www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkojulkaisut.

- Honkasalo, Veronika, Souto, Anne-Mari ja Suurpää, Leena (2007) Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa. www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkojulkaisut.
- Jaakkola, Magdaleena (2005) Suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttajiin vuosina 1987–2003. Helsinki: Työministeriö.
- Jokisalo, Jouko (toim.). 1996. Rasismi -tieteessä ja politiikassa. Helsinki. Oy Edita Ab.
- Kaikkonen, Pauli (2004) Vierauden keskellä - Vierauden, monikulttuurisuuden ja kulttuurienvälisen kasvatuksen aineksia. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.
- Kankkunen, Paula, Harinen, Päivi, Nivala, Elina & Tapio, Mari (2010) Kuka ei kuulu joukkoon? Lasten ja nuorten kokema syrjintä Suomessa. Sisäasiainministeriön julkaisuja 36/2010.
- Keskinen, Suvi & Rastas, Anna & Tuori, Salla (2009) En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä. Tampere: Vastapaino.
- Kivijärvi, Antti and Harinen Päivi (2008) “Tärkeähän se olisi, mutta...” Nuorisotoimen johdon näkemyksiä monikulttuurisesta nuorisotyöstä. www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisut/verkkojulkaisut.
- Kivijärvi, Antti & Harinen, Päivi (2009) Omat ja vieraat. Rajanvetoja monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Harinen, Päivi ym. (toim.) Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Kivijärvi, Antti & Honkasalo, Veronika (2010) Nuorisotyöntekijöiden ja monikulttuuristen nuorten tulkintoja rasismista. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kuortti, Joel & Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli (2007) Kolonialismin jäljet. Keskustat, periferiat ja Suomi. Helsinki: Gaudeamus.
- Miles, Robert (1989) Racism. London: Routledge.
- Myllyniemi, Sami (2010) (toim.) Puolustuskannalla? Nuorisobarometri 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nuorisolaki (2006/72)
- Perho, Sini (2010) Rasistisuus nuorten yhteisöissä. Tutkimus vuosituhannen vaihteen Joensuusta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Rastas, Anna (2007) Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Souto, Anne-Mari (2011) Arkipäivän rasismi koulussa. Etnografinen tutkimus suomalais- ja maahanmuuttajanuorten suhteista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Suurpää, Leena (2002) Erilaisuuden hierarkiat. Suomalaisia käsityksiä, maahanmuuttajista, suvaitsevaisuudesta ja rasismista. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Tilastokeskus, 1.7.2010

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Verkkokysely

Turun nuorisoasiainkeskuksen henkilöstölle tarkoitettua luonnos Verkkokyselylle

Kyselylomake

Arvoisat kollegat,

Tämä kysely on osa Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen monikulttuurisen nuorisotyön kehittämishanketta ”sitoutuminen rasisminvastaiseen työhön”. Kyselyssä kartoitetaan Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen työntekijöiden näkemyksiä monikulttuurisuudesta, rasismista, maahanmuutosta ja eri ihmisryhmistä.

Vastaaminen kyselyyn on tärkeää. Tarkoitus on, että kysely auttaa kehittämään nuorisoasiainkeskuksen toimintaa sekä kartoittamaan mahdollisia haasteita monikulttuurisessa nuorisotyön osalta. Toivomus lisäksi on, että täytätte kyselyn huolellisesti. Mikäli lomakkeessa on epäselvyyksiä, otattehan yhteyttä alla mainittuun henkilöön.

Kyselyn tulokset käsitellään luottamuksellisesti ja vastaaminen on anonymiä. Kaikki ilmoittamanne tiedot jäävät tutkijan käyttöön eikä niitä luovuteta eteenpäin.

Kyselytutkimus toteutetaan Turun kaupungin nuorisoasiainkeskuksen kehittämistä varten ja tarkoituksena on tehdä tästä aiheesta ylempi amk:n opinnäytetyö. Käytän lomakkeessa termiä ”monikulttuuriset nuoret”. Tällä tarkoitetaan pääasiassa sellaisia nuoria, jotka ovat itse syntyneet, tai joiden vanhemmista ainakin toinen on syntynyt ulkomailla. Lisäksi termi kattaa etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret kuten esimerkiksi romanit, suomenruotsalaiset ja saamelaiset. Maahanmuuttajanuorilla tarkoitetaan puolestaan sellaisia nuoria, jotka ovat elämänsä aikana muuttaneet toisesta maasta Suomeen.

Suuri kiitos vastauksestanne!

Hasan Habib

Monikulttuurisen ja kansainvälisen nuorisotyön koordinaattori, Turun kaupunki

hasan.habib@turku.fi

p. 044-9072956

OSA I: TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli
 - a. Nainen
 - b. Mies

2. Syntymävuosi

3. Äidinkieli
 - a. Suomi
 - b. Joku muu, mikä?

4. Koulutus
 - a. Peruskoulu
 - b. Opistoaste/lukio
 - c. Alempi korkeakoulututkinto
 - d. Ylempi korkeakoulututkinto

5. Asema nuorisoasiainkeskuksen organisaatiossa
 - a. Hallinto
 - b. Työntekijä
 - i. Talotyöntekijä
 - ii. Erityisnuorisotyöntekijä
 - c. Harjoittelija/oppisopimuskoulutettava

6. Työskenteletkö monikulttuuristen nuorten kanssa?
 - a. Kyllä
 - b. Ei

7. Onko sinulla monikulttuurisista taustoista tulevia työkavereita?
 - a. Kyllä
 - b. En

OSA II: SUHTAUTUMINEN MAAHANMUUTTOON JA ULKOMAALAIISIIN

1. Seuraavassa on esitetty väittämiä, joiden mukaan ulkomaalaisten maahanmuuttoon liittyy väitteissä kuvattuja etuja. Valitkaa tarjotuista vastausvaihtoehdoista se, joka parhaiten vastaa näkemystänne. (1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4=jokseenkin eri mieltä, 5=täysin eri mieltä, 6=en tiedä/en osaa sanoa)

- a. Ulkomaalaisten maahanmuutto vaikuttaa myönteisesti Suomen talouteen.
- b. Ulkomaalaiset maahanmuuttajat tarjoavat Suomelle tarvittavaa työvoimaa.
- c. Ulkomaalaisten maahanmuuttajien myötä Suomen kaupankäynti ulkomaille kasvaa.
- d. Lisääntynyt maahanmuutto parantaa suomalaisten kielitaitoa.
- e. Maahanmuuton myötä suomalainen kulttuurielämä monipuolistuu.
- f. Lisääntynyt maahanmuutto edesauttaa uusien innovaatioiden syntymistä.
- g. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää suomalaisten suvaitsevaisuutta.

2. Seuraavassa on esitetty väittämiä, joiden mukaan ulkomaalaisten maahanmuuttoon liittyy väitteissä kuvattuja haittoja. Valitkaa tarjotuista vastausvaihtoehdoista se, joka parhaiten vastaa näkemystänne. (1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4=jokseenkin eri mieltä, 5=täysin eri mieltä, 6=en tiedä/en osaa sanoa)

- a. Ulkomaalaisten maahanmuutto edesauttaa huumeiden leviämistä Suomeen.
- b. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää rikollisuutta Suomessa.
- c. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää tartuntatauteja Suomessa.
- d. Yhteiskunnallinen levottomuus ja mellakat lisääntyvät ulkomaalaisten maahanmuuton vuoksi.
- e. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää työttömyyttä.
- f. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää taloudellisia ongelmia ylipäättäen.
- g. Maahanmuutosta aiheutuu veronmaksajille liikaa kustannuksia.
- h. Ulkomaalaisten maahanmuuton myötä suomalainen kulttuuri joutuu uhanalaiseksi.
- i. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää sukupuolista ahdistelua ja häirintää.
- j. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää kulttuurisia konflikteja.
- k. Ulkomaalaisten maahanmuutto lisää rasismia.

OSA III: ASENNOITUMINEN ERI IHMISRYHMIIN

1. Alla on lueteltu tekijöitä, joiden vuoksi ihmiset voivat tulla ulkomailta Suomeen. Toivoisitteko näiden tekijöiden vuoksi Suomeen saapuvia ihmisiä tulevan nykyistä enemmän vai vähemmän? Valitkaa tarjotuista vaihtoehdoista se, joka parhaiten vastaa näkemystänne. (1=nykyistä paljon enemmän, 2=nykyistä jonkin verran enemmän, 3=yhtä paljon kuin tällä hetkellä, 4=nykyistä jonkin verran vähemmän, 5=nykyistä paljon vähemmän, 6=en tiedä/en osaa sanoa)

- a. Turisteja.
- b. Adoptiolapsia.
- c. Pakolaisia.
- d. Turvapaikanhakijoita.
- e. Urheilijoita.
- f. Taiteilijoita.
- g. Työn perässä muuttavia.
- h. Suomalaisen puolison kanssa/luokse muuttavia.
- i. Vaihto-opiskelijoita.
- j. Taloudellisen asemansa parantamisen vuoksi muuttavia.
- k. Ulkomaalaisten maahanmuuttajien sukulaisia.

2. Seuraavassa on lueteltu joidenkin maiden kansalaisuuksia. Miten suhtaudutte näiden kansalaisuus-ryhmien maahanmuuttoon? Valitkaa tarjotuista vaihtoehdoista se, joka parhaiten vastaa näkemystänne. (1=hyvin myönteisesti, 2=melko myönteisesti, 3=en myönteisesti enkä kielteisesti, 4=melko kielteisesti, 5=hyvin kielteisesti, 6=en tiedä/en osaa sanoa)

- a. Ruotsalaiset.
- b. Somalialaiset.
- c. Turkkilaiset.
- d. Englantilaiset.
- e. Ranskalaiset.
- f. Yhdysvaltalaiset.
- g. Marokkolaiset.

- h. Iranilaiset.
- i. Norjalaiset.
- j. Venäläiset.
- k. Irakilaiset.
- l. Virolaiset.
- m. Afganistanilaiset.
- n. Kiinalaiset.
- o. Italialaiset.
- p. Brasilialaiset.
- q. Albanialaiset.
- r. Intialaiset.
- s. Thaimaalaiset.
- t. Ent. jugoslavialaiset.
- u. Kenialaiset.
- v. Japanilaiset.
- w. Puolalaiset.
- x. Saksalaiset.
- y. Vietnamilaiset.
- z. Romanianlaiset.
- å. Bulgarianlaiset.
- ä. Nigerianlaiset.
- ö. Ukrainalaiset.

OSA IV: NÄKEMYKSIÄ MONIKULTTUURISESTA NUORISOTYÖSTÄ

1. Seuraavassa on esitetty joitakin yleisiä rasismiin ja ennakkoluuloihin liittyviä väittämiä. Valitkaa tarjotuista vaihtoehdoista se, joka parhaiten vastaa näkemystänne. (1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3= en samaa enkä eri mieltä, 4=jokseenkin eri mieltä, 5=täysin eri mieltä, 6=en tiedä/en osaa sanoa)

- a. Rasismista ei tarvitse tehdä ongelmaa nuorten kohdalla, koska nuoret ovat kansainvälistä ikäpolvea.
- b. Suomalaisten nuorten rasismi monikulttuurisia nuoria kohtaan on ongelma nuorisotyössä.

- c. Monikulttuuristen nuorten rasismi suomalaisia nuoria kohtaan on ongelma nuorisotyössä.
- d. Kulttuuristen vähemmistöjen keskinäinen rasismi ja konfliktit ovat ongelma nuorisotyössä.
- e. Monikulttuuriset nuoret syyttävät suomalaisia nuoria liian herkästi rasismista.
- f. Monikulttuuriset nuoret syyttävät nuorisotyöntekijöitä liian herkästi rasismista.
- g. Monikulttuuriset nuoret vetoavat liian herkästi rasismiin kun heitä kohdellaan samalla tavalla suomalaisnuorten kanssa.
- h. Rasismi on vähentynyt viime aikoina suomalaisten nuorten keskuudessa.
- i. Rasismi on vähentynyt viime aikoina monikulttuuristen nuorten keskuudessa.
- j. Rasismi on asia, jota vastaan joutuu kamppailemaan jatkuvasti.
- k. En ole havainnut rasismia omalla työpaikallani.
- l. Nuorten välistä rasismia on vaikea tunnistaa.
- m. Nuorten ennakkoluuloiset asenteet vähenevät itsestään suomalaisen yhteiskunnan monikulttuuristuessa.
- n. Vapaa-ajan toimijoiden tehtävänä ei ole puuttua nuorten asenteisiin, koska vastuu niistä on ensi sijassa kodilla ja koululla.
- o. Nuorten väliseen rasismiin tulee puuttua.
- p. Suomalaisnuorten rasismi estää monikulttuurisia nuoria osallistumasta toimintaamme.

OSA V: PALAUTE

Lähetäkää halutessanne terveiset kyselyn laatijalle

Kiitos vastauksestanne!

Teemahaastattelurunko: johtoryhmä/esimiehet

1. Taustakysymykset
 - a. Toimenkuva?
 - b. Näkemys kyselystä?
 - c. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Mitä monikulttuurisuus ylipäättään on nuorisotyön näkökulmasta?

2. Nuoret asiakaskuntana
 - a. Minkälaiset nuoret käyttävät nuorisoasiainkeskuksen palveluja?
 - i. Sosioekonominen tausta?
 - ii. Nuorisokulttuurit?
 - iii. Moninaisuus (vammainen, seksuaalinen suuntautuminen)?
 - iv. Monikulttuurisuus (maahanmuuttajataustaiset, vähemmistöt...)?
 - v. Minkälaiset nuoret eivät ole asiakkaina?
 - b. Voiko nuorisoasiainkeskus vaikuttaa siihen minkälaiset nuoret käyttävät palveluja? Tuleeko siihen ylipäättään pyrkiä vaikuttamaan?
 - c. Voiko nuorten muodostamia ryhmiä ”sekoittaa” nuorisotyössä?

3. Nuorisoasiainkeskus ja sen tavoitteet monikulttuurisen nuorisotyön suhteen
 - a. Mikä tulisi olla monikulttuurisen nuorisotyön ensisijainen tarkoitus?
 - i. Esim. rasmin vastustaminen, kotouttaminen, kulttuuriset rajanvedot ylittävien siteiden luominen, kansalaisvalmiuksien parantaminen, kulttuuri-identiteettien tukeminen...
 - b. Mikä on, tai ketkä ovat monikulttuurisen nuorisotyön kohteet?
 - c. Monikulttuurisille nuorille suunnattu toiminta: yhdessä, erikseen vai molempia?
 - d. Tuleeko monikulttuurisia nuoria kohdella jotenkin erityisesti vai onko parempi kohdella kaikkia nuoria samalla tavalla?
 - i. Voiko nuorisotyössä ”antaa periksi” joidenkin kulttuuristen tai uskonnollisten tapojen kohdalla?
 - ii. Tuleeko esim. monikulttuuristen nuorten osallisuuteen panostaa jotenkin erityisesti?
 - iii. Tuleeko nuorisoasiainkeskuksen tiedottaa toiminnastaan erityisesti monikulttuurisille nuorille ja heidän vanhemmilleen?
 - iv. Tuleeko maahanmuuttaja- ja vähemmistötaustaisiin vanhempiin olla yhteydessä?
 - v. Tuleeko nuorisoasiainkeskuksen panostaa maahanmuuttaja- ja vähemmistötaustaisten työntekijöiden/vapaaehtoisten rekrytointiin?
 - vi. Tuleeko nuorisoasiainkeskuksen pyrkiä yhteistyöhön monikulttuuristen nuorten kanssa tekemisissä olevien tahojen (esim. järjestöt) kanssa?
 - vii. Voiko monikulttuurisuuden huomiointi pahimmillaan kärjittää nuorten välisiä eroja ja rajanvetoja?

- e. Ovatko nuorisoasiainkeskuksen tarjoamat palvelut samalla tavalla kaikkien nuorten saavutettavissa?
- f. Edellyttääkö monikulttuurisuus nuorisotyöntekijältä erityistä osaamista?
- g. Mikä on suurin ongelma monikulttuurisuuden huomioimisen kannalta nuorisoasiainkeskuksessa?
- h. Onko Turun nuorisoasiainkeskus onnistunut jossain monikulttuurisuuteen kytkeytyvässä asiassa erityisen hyvin?
- i. Tarvittaisiinko monikulttuurisen nuorisotyön suhteen edelleen jonkinlaista koulutusta? Minkälaista?
- j. Miten nuorisoasiainkeskuksen johto/esimiehet voivat tukea ”kenttää” monikulttuurisessa nuorisotyössä (ja toisinpäin)?

4. Asenteet, ennakkoluulot ja rasismi

- a. Oletko havainnut nuorisoasiainkeskuksessa ennakkoluuloja tai rasismia? Mitä rasismi nuorten arjessa ylipäättään on?
- b. Onko rasismi asia, josta kannattaa tehdä ”numero” nuorisotyössä?
- c. Ovatko ennakkoluulot ja rasismi ongelmia nuorisotyössä?
 - i. Onko mahdollista, että joidenkin monikulttuuristen nuorten nuorisotyöhön osallistumista vaikeuttaisivat muiden nuorten ja ohjaajien kielteiset asenteet (tai kokemukset niistä) heitä kohtaan?
- d. Kenen rasismi tai keneen kohdistettu rasismi on suurin ongelma nuorisotyössä?
- e. Mitä nuorisotyössä voidaan tehdä nuorten rasistisille asenteille?
- f. Voiko rasismiin tai ennakkoluuloisiin asenteisiin puuttua nuorisotyössä?
- g. Voiko nuorten välisiä konflikteja tai rasismia ennaltaehkäistä nuorisotyössä?
- h. Voiko kielteiset asenteet jotain ihmisryhmää kohtaan ”piilottaa”? Näkyvätkö esim. nuoresta tämän mahdollisesti rasistiset asenteet päällepäin?
- i. Onko nuorisoasiainkeskuksessa toteutettu rasisminvastaista toimintaa? Millaista se voisi olla?

Teemahaastattelurunko: talotyöntekijät

1. Taustakysymykset
 - a. Toimenkuva?
 - b. Nuorisotyöntekijän tarina?
 - c. Näkemys kyselystä?
 - d. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Mitä monikulttuurisuus ylipäättään on teidän talolla?

2. Talo ja sen kävijäkunta
 - a. Mikä on talon ”tarkoitus”? Mitä talolla tehdään, eriytettyä vai ”avointa” toimintaa?
 - b. Millaisella alueella talo sijaitsee?
 - c. Käykö talolla monikulttuurisia nuoria? Kuinka paljon?
 - d. Onko kävijäkunta jotenkin muuttunut ajan kuluessa? Jos on, niin miten?
 - e. Käykö talolla suomalaisnuoria?
 - f. Käykö talolla tyttöjä ja poikia? Maahanmuuttajataustaisia?
 - g. Millaiset ovat nuorten ryhmäsuhteet talolla? Ryhmytyvätkö nuoret kulttuurisen tai etnisen taustan mukaan vai ovatko he ”sekaisin”?
 - h. Minkälaisia talolla käyvät nuoret ovat ylipäättään?
 - i. Sosioekonominen tausta?
 - ii. Nuorisokulttuurit?
 - iii. Moninaisuus (vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen jne.)?
 - iv. Minkälaiset nuoret eivät käy talolla?
 - i. Voiko nuorisotyöntekijä vaikuttaa siihen, ketä talolla käy? Onko kävijäkunnan koostumukseen pyritty jotenkin vaikuttamaan?
 - j. Minkälaisena pidät talon ilmapiiriä? Onko se kaikkien nuorten kannalta turvallinen? Voiko yksinäinen nuori tulla mukaan?
 - k. Voiko nuorisotyöntekijä vaikuttaa talon ilmapiiriin? Jos kyllä, niin miten?
 - l. Onko talolla selkeästi oma tiivis porukkansa? Jos on, niin ketä tähän porukkaan kuuluu?
 - m. Voiko talolla käyvien nuorten ystävyys- ja ryhmäsuhteisiin puuttua?

3. Asenteet, ennakkoluulot ja rasismi
 - a. Oletko havainnut talolla ennakkoluuloja tai rasismia? Mitä rasismi ylipäättään on?
 - b. Ovatko ennakkoluulot ja rasismi ongelmia nuorisotyössä?
 - i. Onko mahdollista, että joidenkin monikulttuuristen nuorten nuorisotyöhön osallistumista vaikeuttaisivat muiden nuorten ja ohjaajien kielteiset asenteet (tai kokemukset niistä) heitä kohtaan?
 - c. Kenen rasismi tai keneen kohdistettu rasismi on suurin ongelma nuorisotyössä?
 - d. Kykenevätkö nuorisotyöntekijät tunnistamaan nuorten ja nuorten ryhmien välisiä konflikteja (esim. rasismia)?

- e. Mitä nuorisotyöntekijä voi tehdä nuorten rasistisille asenteille?
- f. Tuleeko rasismiin tai ennakkoluuloisiin asenteisiin ylipäättään puuttua nuorisotyössä?
- g. Voiko nuorten välisiä konflikteja tai rasismia ennaltaehkäistä nuorisotyössä?
- h. Kertovatko nuoret teille rasismikokemuksistaan tai ylipäättään siitä, että heitä on ”kiusattu”?
- i. Voiko kielteiset asenteet jotain ihmisryhmää kohtaan ”piilottaa”? Näkyvätkö esim. nuoresta tämän mahdollisesti rasistiset asenteet päällepäin?
- j. Onko talollanne toteutettu rasisminvastaista toimintaa? Millaista se voisi olla?

4. Nuorisotyön (monikulttuuriset) käytännöt

- a. Mikä tulisi olla monikulttuurisen nuorisotyön ensisijainen tarkoitus?
 - i. Esim. rasismin vastustaminen, kotouttaminen, kulttuuriset rajanvedot ylittävien siteiden luominen, kansalaisvalmiuksien parantaminen, kulttuuri-identiteettien tukeminen...
- b. Mikä on, tai ketkä ovat monikulttuurisen nuorisotyön kohteet?
- c. Toimintaa yhdessä, erikseen vai molempia?
- d. Tuleeko monikulttuurisia nuoria kohdella jotenkin erityisesti vai onko parempi kohdella kaikkia nuoria samalla tavalla?
 - i. Voiko nuorisotyössä ”antaa periksi” joidenkin kulttuuristen tai uskonnollisten tapojen kohdalla?
- e. Voiko monikulttuurisuuden huomiointi pahimmillaan kärjittää nuorten välisiä eroja ja rajanvetoja?
- f. Edellyttääkö monikulttuurisuus nuorisotyöntekijältä erityistä osaamista?
- g. Onko taloon kytkeytyvästä toiminnasta tiedotettu erityisesti maahanmuuttajataustaisille nuorille?
- h. Onko monikulttuurisia nuoria pyritty rekrytoimaan jotenkin erityisesti?
- i. Tekevätkö talon työntekijät yhteistyötä ”monikulttuuristen” tahojen kanssa (esim. yhdistykset, koulut tai urheiluseurat)?
 - i. Tehdäänkö yhteistyötä muiden nuorisoasiankeskuksen tahojen kanssa (esim. johto tai muut alueet)?
- j. Järjestetäänkö maahanmuuttajanuorille (esim. tytöt) eriytettyä toimintaa?
- k. Ovatko talon työntekijät olleet yhteydessä (maahanmuuttajataustaisten) nuorten vanhempiin?
- l. Onko talolla ollut maahanmuuttaja- tai vähemmistötaustaisia ihmisiä työntekijöinä, vapaaehtoisina tai harjoittelijoina?
- m. Mikä on suurin ongelma monikulttuurisen nuorisotyön onnistumisen kannalta?
- n. Oletteko onnistuneet jossain monikulttuurisuuteen kytkeytyvässä asiassa erityisen hyvin?
- o. Tarvittaisiinko monikulttuurisen nuorisotyön suhteen jonkinlaista koulutusta? Minkälaisista?

LIITE 1.

Yksisivuinen liite

LIITE 2(1).

Monisivuinen liite